

LIGJI

Nr.9062, date 8.5.2003

KODI I FAMILJES

Ne mbështetje te neneve 53, 54, 81 dhe 83 pika 1 te Kushtetutës, me propozimin e Këshillit te Ministrave,

KUVENDI

I REPUBLIKES SE SHQIPERISE

VENDOSI:

PJESA E PARE

PARIME TE PERGJITHSHME

Neni 1

Martesa, si një bashkëjetesë ligjore, mbështetet ne barazinë morale dhe juridike te bashkëshortëve, ne ndjenjën e dashurisë, respektit dhe mirëkuptimit reciprok, si baza e unitetit ne familje. Martesa dhe familja gëzojnë mbrojtjen e veçante te shtetit.

Neni 2

Prindërit, organet kompetente dhe gjykatat, ne vendimet dhe veprimtarinë e tyre, duhet te kenë si konsiderate parësore interesin me te larte te fëmijës.

Neni 3

Prindërit kane detyre dhe te drejte te kujdesen për mirërritjen, zhvillimin, mirëqenien, edukimin dhe arsimimin e fëmijëve te lindur nga martesa ose jashtë martese. Shteti dhe shoqëria duhet t'u ofrojnë familjeve mbështetjen e nevojshme për te mbajtur ne gjirin e tyre fëmijët, për te parandaluar keqtrajtimin dhe braktisjen e tyre, si dhe për te ruajtur qëndrueshmërinë e familjes.

Neni 4

Fëmijët e lindur jashtë martese kane te njëjtat te drejta dhe detyra si fëmijët e lindur nga martesa.

Neni 5

Çdo fëmijë, për një zhvillim te plote dhe harmonik te personalitetit, ka te drejte te rritet ne një mjedis familjar, ne një atmosfere gëzimi, dashurie dhe mirëkuptimi.

Neni 6

Ne çdo procedure qe i përket te miturit, ai ka te drejte te dëgjohej, ne përputhje me moshën dhe aftësinë e tij për te kuptuar, duke ruajtur te drejtën qe i japin dispozitat e veçanta qe garantojnë ndërhyrjen dhe dhënien e pëlqimit nga ana e tij.

Ne rastet kur i mituri kërkon të dëgjohej, kërkesa e tij nuk mund të rrezohet, veçse për shkaqe të renda dhe me një vendim tepër të motivuar.

I mituri mund të dëgjohej vete, nëpërmjet një avokati ose një personi të zgjedhur prej tij. Në çdo procedurë që i përket të miturit, prania e psikologut është e detyrueshme për të vlerësuar thëniet e të miturit, në përputhje me zhvillimin mendor dhe situatën e tij sociale.

PJESA E DYTE BASHKESHORTET

TITULLI I MARTESA

KREU I KUSHTET THELBESORE PËR LIDHJEN E MARTESES

Neni 7

Mosha e lidhjes së martesës

Martesa mund të lidhet ndërmjet një burri dhe një gruaje që kanë mbushur moshën 18 vjeç. Gjykata e vendit ku lidhet martesa, për shkaqe me rëndësi, mund të lejojë martesën edhe përpara kësaj moshe.

Neni 8

Pëlqimi i bashkëshortëve

Martesa lidhet para nëpunësit të gjendjes civile, me pëlqimin e lire të dy bashkëshortëve të ardhshëm.

Ndalimet për lidhjen e martesës

Neni 9

Nuk mund të lidhe martese të re personi që është martuar, derisa martesa e mëparshme nuk është shpallur e pavlefshme ose nuk është zgjidhur.

Neni 10

Nuk mund të lidhin martese midis tyre të paralindurit dhe të paslindurit, vëllai dhe motra, ungi dhe mbesa, emta dhe nipi, si dhe fëmijët e vëllezërve dhe të motrave.

Gjykata, për shkaqe me rëndësi, mund të lejojë martesën midis fëmijëve të vëllezërve dhe të motrave.

Neni 11

Nuk mund të lidhin martese midis tyre vjehri dhe nusja, vjehrra dhe dhëndri, njerku dhe thjeshtra, njerka dhe thjeshtri, pavarësisht se martesa që ka krijuar këtë lidhje është shpallur e pavlefshme, ka pushuar ose është zgjidhur.

Neni 12

Nuk mund të lidhet martesë personi që vuan nga një sëmundje e rëndë psikike ose ka zhvillim mendor të metë, që e bën të paafte të kuptojë qëllimin e martesës.

Neni 13

Ndalohet martesë midis kujdestarit dhe personit që ndodhet në kujdesin e tij gjatë kohës që vazhdon kujdestaria.

Neni 14

Ndalohet martesë midis birësuesit e të birësuarit dhe pasardhësve të tyre, të birësuarit dhe bashkëshortit të birësuesit, midis birësuesit e bashkëshortit të të birësuarit, midis të birësuarve, si dhe midis të birësuarit dhe fëmijëve të birësuesit.

Me birësimin nuk zhduket shkakun që ndalon martesën midis të birësuarit dhe gjinisë së tij të parashikuar nga neni 10 i këtij Kodi.

KREU II

FORMA E LIDHJES SE MARTESES

Shpallja e martesës

Neni 15

Përpara lidhjes së martesës, nëpunësi i gjendjes civile bën shpalljen e saj, duke afishuar në vende të caktuara nga bashkia ose komuna aktin, ku tregohet identiteti, profesioni, vendbanimi dhe vendqëndrimi i bashkëshortëve të ardhshëm, si dhe vendi ku do të lidhet martesë.

Neni 16

Kërkesa për shpallje bëhet nga bashkëshortët e ardhshëm ose nga personi i caktuar nga ata me prokurë të posaçme.

Shpallja bëhet në bashkinë ose komunën e vendit ku secili nga bashkëshortët e ardhshëm ka vendbanimin ose vendqëndrimin.

Nëse nuk kanë jetuar 6 muaj në vendbanimin ose vendqëndrimin aktual, shpallja duhet të bëhet edhe në bashkinë ose komunën ku bashkëshorti ka jetuar me parë.

Neni 17

Martesa nuk mund të lidhet para se të kalojnë 10 ditë nga e nesërmja e shpalljes.

Në qoftë se shpallja ndërpritet përpara mbarimit të këtij afati, ky fakt duhet të përmendet në shpalljen e re.

Neni 18

Në qoftë se lidhja e martesës nuk është bërë brenda 1 viti nga shpallja, martesë nuk mund të lidhet pa u bërë shpallja e re e parashikuar në dispozitat për shpalljen e martesës.

Neni 19

Personi qe kërkon shpalljen duhet t'i paraqesë nëpunësit te gjendjes civile certifikatat e lindjes se te dy bashkëshortëve te ardhshëm, si dhe çdo dokument tjetër qe është i nevojshëm dhe provën se nuk ekzistojnë pengesa për lidhjen e martesës.

Kundërshtimet e lidhjes se martesës
Neni 20

Prindërit dhe, ne mungese te tyre, paraardhësit e tjerë dhe te afërmit ne vije te tërthortë deri ne shkalle te trete, mund te kundërshtojnë lidhjen e martesës se te afërmit te tyre për çdo shkak qe vjen ne kundërshtim me kushtet e parashikuara ne këtë Kod për lidhjen e martesës.

E drejta e kundërshtimit i takon edhe bashkëshortit te personit qe do te lidhe një martesë tjetër, si dhe kujdestarit, nëse njeri prej bashkëshortëve është vene ne kujdestari.

E drejta e kundërshtimit te martesës i takon edhe prokurorit për shkaqet qe parashikohen ne ligj, për te cilat ai mund te kërkojë pavlefshmërinë e saj.

Neni 21

Kundërshtimi i lidhjes se martesës behet para nëpunësit te gjendjes civile ku do te lidhet martesa, i cili është i detyruar te beje shënimet përkatëse ne regjistrin e martesave.

Nëpunësi i gjendjes civile është i detyruar qe te beje shënimin e heqjes se kundërshtimit ne regjistrin e martesave kur:

- a) vlerëson se kundërshtimi nuk është bere ne përputhje me dispozitat e këtij Kodi;
- b) për këtë ka një vendim gjyqësor;
- c) hiqet dore nga kundërshtimi.

Heqja dore nga kundërshtimi nuk pengon nëpunësin e gjendjes civile te refuzoje lidhjen e martesës për shkaqet e parashikuara ne këtë Kod.

Neni 22

Akti i kundërshtimit duhet te përmbajë cilësinë qe i jep te drejtën kundërshtuesit te beje kundërshtimin, vendin ku martesa duhet te lidhet, shkaqet e kundërshtimit dhe dispozitën ligjore ku mbështetet ai.

Neni 23

Kur nëpunësi i gjendjes civile vlerëson se kundërshtimi është bere ne përputhje me dispozitat e këtij Kodi, pezullon procedurën e lidhjes se martesës derisa gjykata te vendose refuzimin e kundërshtimit ose te hiqet dore prej tij.

Kundër vendimit te pezullimit, bashkëshortët e ardhshëm kane te drejtën e ankimit ne gjykate brenda 5 ditëve nga marrja dijene e vendimit te pezullimit.

Neni 24

Akti i kundërshtimit te lidhjes se martesës nuk ka efekt pas kalimit te 1 viti nga data e regjistrimit te kundërshtimit.

Neni 25

Gjykata kompetente, me kërkesë të secilit prej bashkëshortëve të ardhshëm, brenda 10 ditëve nga data e regjistrimit të kërkesës, vendos për heqjen ose jo të kundërshtimit të bere për lidhjen e martesës.

Neni 26

Vendimi i gjykatës së shkallës së parë mund të ankimohet në gjykatën e apelit, e cila duhet të vendosë brenda 10 ditëve nga data e regjistrimit të çështjes.

Neni 27

Ne qofte se kundërshtimi nuk pranohet, kundërshtuesit, me përjashtim të paraardhësve, mund të detyrohen me dëmshpërblim, sipas dispozitave përkatëse të Kodit Civil.

Lidhja e martesës

Neni 28

Martesa lidhet publikisht përpara nëpunësit të gjendjes civile, të cilit i është bere kërkesa për shpallje.

Neni 29

Me kërkesë të prokurorit të vendit ku lidhet martesa e bashkëshortëve të ardhshëm, gjykata, për shkaqe me rëndësi, mund të vendosë që martesa të lidhet edhe pa u shpallur.

Neni 30

Ne ditën e caktuar për lidhjen e martesës, nëpunësi i gjendjes civile, pasi bindet për identitetin e bashkëshortëve të ardhshëm, në baze të akteve dhe të thënieve të dëshmitarëve, si dhe të vete bashkëshortëve të ardhshëm, në prani të dy dëshmitarëve, u lexon bashkëshortëve të ardhshëm nenet e këtij Kodi që përmbajnë të drejtat dhe detyrimet e bashkëshortëve, merr nga secili bashkëshort deklarinimin se ata duan të lidhin martese dhe, pasi merr pëlqimin e tyre, i shpall në emër të ligjit të martuar. Akti i martesës hartohet menjëherë, nënshkruhet nga bashkëshortët, dëshmitarët dhe nëpunësi i gjendjes civile dhe regjistrohet në regjistrin e martesave.

Neni 31

Ne qofte se njeri nga bashkëshortët, për shkak të sëmundjes ose për ndonjë pengesë tjetër të justifikuar përpara nëpunësit të gjendjes civile, është në pamundësi për të shkuar në zyrën e gjendjes civile të komunës së bashkëshortit, atëherë nëpunësi i gjendjes civile shkon në vendin ku ndodhet bashkëshorti që ka pengesë dhe lidh martesën, sipas procedurës së parashikuar në nenin 30 të këtij Kodi.

Neni 32

Refuzimi i lidhjes së martesës

Nëpunësi i gjendjes civile mund të refuzojë lidhjen e martesës vetëm për shkaqe të parashikuara në këtë Kod. Në këtë rast ai mund të lëshojë një akt ku të tregohen shkaqet e refuzimit.

Kundër aktit të refuzimit mund të bëhet ankimi në gjykatë.

KREU III PAVLEFSHMERIA E MARTESES

Shkaqet e pavlefshmërisë

Neni 33

Martesa që është lidhur pa pëlqimin e lire dhe pa vese të të dy bashkëshortëve ose të njërit prej tyre është e pavlefshme.

Neni 34

Martesa e lidhur në lajthim për personin e bashkëshortit shpallet e pavlefshme.

Ka lajthim për personin, kur njëri nga bashkëshortët lidh martesë me një person që nuk është ai me të cilin dëshiron të martohet.

Shpallet e pavlefshme martesa e lidhur në lajthim për cilësitë thelbësore të bashkëshortit, të cilat po t'i dinte bashkëshorti tjetër, nuk do të lidhte martesën.

Neni 35

Martesa e lidhur nga një person që vuan nga një sëmundje e rëndë psikike ose ka zhvillim mendor të metë, që e bën të paafte të kuptojë qëllimin e martesës, është e pavlefshme.

Neni 36

Martesa e lidhur nga bashkëshortët pa pasur qëllim për jete të përbashkët si burrë e grua është e pavlefshme.

Neni 37

Martesa e lidhur në kushtet kur njëri nga bashkëshortët gjendet nën ndikimin e një kanosjeje, pa të cilën nuk do të lidhej martesa, shpallet e pavlefshme.

Neni 38

Kërkesa për pavlefshmërinë e martesës, në rastet e parashikuara në nenet 34 dhe 37 të këtij Kodi, parashkruhet kur ka pasur një bashkëjetesë të vazhdueshme për 6 muaj që nga çasti që bashkëshorti ka fituar lirinë e plote ose nga çasti që gjendja e kanosjes ka mbaruar dhe ai ka marrë dijeni për lajthimin.

Neni 39

Martesa e lidhur nga personi që nuk ka mbushur moshën e parashikuar në këtë Kod është e pavlefshme.

Një martesë e tillë nuk shpallet e pavlefshme kur personi ka arritur moshën e kërkuar, ose kur gruaja ka lindur fëmijë ose ka mbetur shtatzënë.

Neni 40

Martesa e lidhur midis personave qe përmenden ne nenet 9, 10, 11, 13 dhe 14 te këtij Kodi është e pavlefshme.

Gjykata nuk shpall te pavlefshme martesën e lidhur midis fëmijëve te vëllezërve dhe te motrave, kur çmon se ka shkaqe me rëndësi.

Neni 41

Martesa e lidhur gjate vazhdimit te një martese te mëparshme te njërit prej bashkëshortëve është e pavlefshme.

Kur gjate gjykimit për pavlefshmërinë e martesës, bashkëshortët pretendojnë se martesa e mëparshme ka qene e pavlefshme ose e zgjidhur, gjykohet me pare vlefshmëria ose ekzistenca e martesës se mëparshme dhe, ne qofte se kjo martese shpallet e pavlefshme, martesa e dyte mbetet e vlefshme.

Martesa e dyte, e lidhur gjate vazhdimit te martesës se mëparshme te njërit prej bashkëshortëve, nuk shpallet e pavlefshme, ne qofte se ne këtë kohe zgjidhet martesa e mëparshme.

Neni 42

Martesa qe nuk është lidhur publikisht dhe përpara nëpunësit te gjendjes civile është e pavlefshme.

Kërkesa mund te behet nga bashkëshortët, nga prindërit e tyre, nga te paralindurit dhe nga te gjithë ata qe kane një interes te drejtpërdrejtë, si dhe nga prokurori.

Neni 43

Bashkëshorti, ne dem te te cilit është lidhur një martese e dyte, mund te kërkojë pavlefshmërinë e kësaj martese.

Ne qofte se bashkëshortët nga martesa e dyte pretendojnë pavlefshmërinë e martesës se pare, pavlefshmëria e martesës se pare do te gjykohet paraprakisht.

Neni 44

Te drejtën e padisë për pavlefshmërinë e martesës se lidhur pa pëlqimin e lire te dy bashkëshortëve ose te njërit prej tyre e kane te dy bashkëshortët ose bashkëshorti, pëlqimi i te cilit nuk ka qene i lire.

Te drejtën e padisë për pavlefshmërinë e martesës se lidhur me kanosje ose me lajthim e ka vetëm bashkëshorti qe ka qene i kanosur ose ne lajthim.

E drejta e padisë parashkruhet, ne qofte se nga data qe ka pushuar kanosja, qe është zbuluar lajthimi ose bashkëshorti ka fituar lirinë e plote ne rast te martesës pa pëlqim te lire, kane kaluar 6 muaj, por ne çdo rast jo me tepër se 3 vjet nga lidhja e martesës.

E drejta e padisë, ne rastet kur ka pasur një bashkëjetesë te vazhdueshme për 6 muaj qe nga çasti qe bashkëshorti ka fituar lirinë e plote ose nga çasti qe ai ka marre dijani për lajthimin, parashkruhet me kalimin e këtij Kodi.

Neni 45

Te drejtën e padisë për pavlefshmërinë e martesës për shkaqet e parashikuara ne nenet 36, 39, 40 dhe 41 te këtij Kadi e kane secili nga bashkëshortët, prokurori dhe kushdo tjetër qe ka një interes te drejtpërdrejtë te ligjshëm. Kjo padi mund te ngrihet edhe pas zgjidhjes se martesës.

E drejta e padisë për pavlefshmërinë e martesës nuk parashkruhet, përveç rasteve të parashikuara në nenet 44 dhe 46 të këtij Kodi.

Neni 46

Te drejtën e padisë për pavlefshmërinë e martesës, për shkaqet e parashikuara në nenin 35, pas shërimit të bashkëshortit të sëmurë, e ka secili nga bashkëshortët.

E drejta e padisë parashkruhet me kalimin e 6 muajve nga shërimi i bashkëshortit.

Neni 47

Kur bashkëshortit i është hequr zotësia për të vepruar, padia për pavlefshmërinë e martesës mund të ngrihet nga kujdestari i tij.

Neni 48

E drejta e padisë për shpalljen e pavlefshmërisë së martesës nuk u kalon trashëgimtarëve, përveçse kur gjykimi ka filluar përpara vdekjes së bashkëshortit.

E drejta e trashëgimtarëve kufizohet vetëm për rastet që prekin rendin publik dhe jo për raste që kanë të bëjnë thjesht me mbrojtjen e të drejtave të bashkëshortëve, si lajthimi e kërcënimi.

Neni 49 Pasojat e pavlefshmërisë

Martesa që shpallet e pavlefshme me vendim të formës së prere konsiderohet se nuk është lidhur.

Për bashkëshortin që nuk ka ditur shkakun e pavlefshmërisë së martesës, pasojat fillojnë nga data që vendimi merr formë të prere.

Fëmijët e lindur nga një martesë që shpallet e pavlefshme, quhen si të lindur nga martesa dhe marrëdhëniet midis tyre dhe prindërve rregullohen si në rastet kur zgjidhet martesa.

TITULLI II

TE DREJTAT DHE DETYRIMET QE LINDIN NGA MARTESA

KREU I

TE DREJTAT DHE DETYRIMET RECIPROKE TE BASHKESHORTEVE

Neni 50

Detyrimi për besnikëri, ndihme dhe bashkëpunim

Me martesë burri dhe gruaja përfitojnë të njëjtat të drejta dhe marrin përsipër të njëjtat detyrime.

Nga martesa lind detyrimi reciprok për besnikëri, për ndihme morale dhe materiale, për bashkëpunim në interes të familjes dhe të bashkëjetesës.

Neni 51

Mbiemri i bashkëshortit

Bashkëshortët, kur lidhin martesën, kane te drejte te zgjedhin për te mbajtur si mbiemër te përbashkët njërin nga mbiemrat e tyre ose te mbajnë secili mbiemrin e vet. Mbiemri regjistrohet ne regjistrin e martesave.

Neni 52
Mbiemri i fëmijëve

Fëmija merr mbiemrin e përbashkët te prindërve. Kur prindërit kane mbiemra te ndryshëm, te gjithë fëmijët mbajnë një mbiemër, atë qe do te vendosin prindërit me marrëveshje. Kur marrëveshja nuk arrihet, fëmijët mbajnë mbiemrin e te atit.

Neni 53
Detyrimi ndaj fëmijëve

Martesa vendos mbi te dy bashkëshortët detyrimin për te mbajtur, arsimuar dhe edukuar fëmijët, duke pasur parasysh aftësitë, prirjet natyrore dhe dëshirat e fëmijëve.

Neni 54
Kontributi i bashkëshortëve

Ne qofte se kontributi i bashkëshortëve për detyrimet qe rrjedhin nga martesa nuk është rregulluar me kontratën martesore, ata do te kontribuojnë për nevojat e familjes ne përputhje me kushtet dhe aftësitë e tyre.

Neni 55
Vendbanimi i bashkëshortëve

Bashkëshortët kane detyrimin e jetesës se përbashkët. Vendbanimi i familjes është vendi qe bashkëshortët zgjedhin me marrëveshje te përbashkët. Ne rast mosmarrëveshjeje, secili nga bashkëshortët mund t'i drejtohet gjykatës, e cila, pasi dëgjon mendimet e te dy bashkëshortëve dhe, nëse është rasti, edhe mendimin e fëmijës qe ka mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç, mundohet te arrije një zgjidhje me mirëkuptim. Kur kjo nuk është e mundur, gjykata vendos zgjidhjen qe e quan me te përshtatshme për kërkesat e familjes.

Neni 56
Largimi nga vendbanimi

E drejta për ndihme morale dhe materiale e parashikuar ne këtë Kod ndërpritet kundrejt bashkëshortit, qe është larguar pa shkak nga vendbanimi familjar dhe refuzon te kthehet.

Ne rast te mospërbushjes se detyrimeve qe rrjedhin nga martesa, gjykata, sipas rrethanave, mund te urdhërojë sekuestrimin e te mirave te bashkëshortit te larguar, ne masën e duhur.

Neni 57
Pëlqimi i bashkëshortit

Bashkëshortët nuk mund te disponojnë banesën bashkëshortore dhe pajisjet e saj pa pëlqimin e tjetrit, cilido qofte regjimi pasuror martesor.

Bashkëshorti që nuk ka dhënë pëlqimin për veprimin juridik të kryer nga tjetri, lidhur me banesën bashkëshortore, mund të kërkojë anulimin e tij brenda 1 viti nga data kur ai ka marrë njoftim për këtë veprim juridik, Por jo më tepër se 1 vit nga data që regjimi pasuror martesor ka marrë fund.

Neni 58

Autorizimi i gjykatës

Çdo bashkëshort mund të autorizohet nga gjykata për të kryer një veprim juridik, për të cilin bashkëpunimi ose pëlqimi i bashkëshortit tjetër do të ishte i nevojshëm, në qoftë se ky i fundit nuk është në gjendje të shprehë vullnetin e tij ose në qoftë se refuzimi i tij vjen në kundërshtim me interesin e familjes.

Veprimi juridik i kryer si më sipër, mund të kundërshtohet nga bashkëshorti, pëlqimi i të cilit nuk është marrë, për të mos e ngarkuar atë me asnjë detyrim.

Neni 59

Autorizimi i përfaqësimit

Në qoftë se njeri nga bashkëshortët nuk është në gjendje të shprehë vullnetin e tij, bashkëshorti tjetër mund ta përfaqësojë në të gjitha veprimet juridike ose në veprime juridike të caktuara që lidhen me regjimin pasuror martesor. Kushtet dhe gjerësia e përfaqësimit përcaktohen në autorizimin e dhënë nga gjykata.

Neni 60

Veprime pa pëlqimin e bashkëshortit

Secili nga bashkëshortët mund të kryejë vetë, pa pëlqimin e bashkëshortit tjetër, veprimet juridike që kanë të bëjnë me mbajtjen e familjes ose me edukimin e fëmijëve. Për detyrimet e marra përsipër nga njeri bashkëshort, detyrohet solidarisht edhe bashkëshorti tjetër. Përgjegjësia solidare nuk ka vend për shpenzimet haptazi të tepërta, duke pasur parasysh mënyrën e jetesës në familje, dobishmërinë e veprimit të kryer, si dhe mirëbesimin ose keqbesimin e personave të trete kontraktues.

Neni 61

Masat urgjente

Në qoftë se njeri nga bashkëshortët nuk plotëson në mënyrë të dukshme detyrimet e tij dhe ve në rrezik interesat e familjes, gjykata, me kërkesën e bashkëshortit tjetër, mund të përcaktojë të gjitha masat urgjente që lidhen me ta.

Zgjatja e masave të parashikuara në këtë nen duhet të jete e përcaktuar dhe në asnjë rast të mos i kalojë 3 vjet.

Neni 62

Masat kundër dhunës

Bashkëshorti ndaj të cilit ushtrohet dhunë, ka të drejtë t'i drejtohet gjykatës me kërkesë për vendosjen si mase urgjente largimin e bashkëshortit, që ushtron dhunë, nga banesa bashkëshortore.

Neni 63

Disponimi i te ardhurave

Secili nga bashkëshortët mund të ushtroje lirisht një profesion, të disponojë të ardhurat nga puna dhe të ardhurat e tjera, sipas regjimit pasuror martesor përkatës, pasi të këtë kontribuar në detyrimet që rrjedhin nga martesa.

Neni 64

Administrimi i sendeve vetjake

Secili nga bashkëshortët ka të drejtën e administrimit dhe të tjetërsimit lirisht të sendeve të tij vetjake, pa qenë nevoja e pëlqimit të bashkëshortit tjetër.

Neni 65

Përparësia e detyrimeve që rrjedhin nga martesa

Zbatimi i dispozitave të këtij kreu rrjedh nga martesa dhe zbatohet pavarësisht nga regjimi pasuror martesor i bashkëshortëve.

TITULLI III

REGJIMET PASURORE MARTESORE

KREU I

DISPOZITA TE PERGJITHSHME

Neni 66

Regjimi pasuror martesor i bashkëshortëve

Regjimi pasuror martesor i bashkëshortëve rregullohet me ligj, në mungesë të marrëveshjes së veçante, ku bashkëshortët parashikojnë regjimin që dëshirojnë, i cili nuk duhet të vijë në kundërshtim me dispozitat e këtij Kodi dhe legjislacionit përkatës.

Neni 67

Te drejta të pashmangshme

Bashkëshortët nuk mund t'i shmangen të drejtave dhe detyrimeve që rrjedhin për ta nga martesa, si dhe përgjegjësisë prindërore dhe rregullave të administrimit ligjor dhe të kujdestarisë.

Neni 68

Përfaqësimi i bashkëshortit

Secili nga bashkëshortët mund t'i japë të drejtën bashkëshortit tjetër për ta përfaqësuar gjatë regjimit pasuror martesor, sipas dispozitave të Kodit Civil.

Mandati i përfaqësimit mund të revokohet në çdo kohë.

Forma e kontratës

Neni 69

Kontrata martesore bëhet me akt noterial, në prani dhe me pëlqimin e njëkohshëm të dy bashkëshortëve të ardhshëm ose të përfaqësuesve të tyre.

Ne çastin e nënshkrimit të kontratës, noteri i lëshon palëve një akt noterial, i cili përmban identitetin e plote, adresën e bashkëshortëve të ardhshëm dhe datën e lidhjes së kontratës.

Noteri ka detyrimin të depozitohet kopje të kontratës në zyrën e gjendjes civile para lidhjes së martesës.

Ne qofte se në aktin e martesës tregohet se bashkëshortët nuk kanë lidhur kontratë, ata do të konsiderohen kundrejt të tretëve si të martuar nën regjimin pasuror martesor të bashkësisë ligjore.

Neni 70

Në rastin e martesës së të miturit, sipas nenit 7 paragrafi i dytë, zbatohet regjimi pasuror martesor i bashkësisë ligjore derisa të mbushen moshën 18 vjeç, rast pas të cilit mund të kërkohet ndryshimi i regjimit ligjor të pasurisë.

Neni 71

Në qofte se një nga bashkëshortët ushtron veprimtari tregtare, ndryshimet në kontratën e martesës lidhur me veprimtarinë tregtare duhet të depozitohen, në çdo rast, edhe në regjistrin tregtar .

Efektet për personat e tretë fillojnë nga çasti i depozitimit të ndryshimit, parashikuar në paragrafin e parë.

Neni 72

Bashkëshortët mund të bien dakord, në interes të familjes, për ta ndryshuar pjesërisht ose tërësisht regjimin pasuror martesor vetëm pas kalimit të 2 vjetëve të zbatimit të tij.

Ndryshimet, në këtë rast, duhet të bëhen në të njëjtën formë që kërkohet për kontratën fillestare të martesës.

Ndryshimi i regjimit pasuror martesor ka efekt kundrejt të tretëve, 3 muaj pasi ndryshimi të jetë depozituar në regjistrin ku është pasqyruar akti i martesës. Në mungesë të këtij shënimi, ndryshimi nuk kundërshtohet nga të tretët, në qofte se në aktet e bëra midis tyre, bashkëshortët kanë deklaruar se kanë ndryshuar regjimin pasuror martesor.

KREU II

REGJIMI PASUROR MARTESOR NË BASHKESI

Bashkësia ligjore

Neni 73

Regjimi pasuror martesor i bashkësisë ligjore zbatohet kur bashkëshortët nuk kanë lidhur kontratë për regjim tjetër pasuror martesor.

Neni 74

Përbërja e bashkësisë

Bashkësia përbëhet nga:

- a) pasuria e fituar nga të dy bashkëshortët, së bashku ose veç e veç, gjatë martesës;
- b) të ardhurat nga veprimtaria e veçante e çdo bashkëshorti gjatë martesës, nëse nuk janë

konsumuar deri ne mbarimin e bashkëpronësisë;

c) frytet e pasurisë se çdo bashkëshorti, qe janë marre dhe nuk janë konsumuar deri ne mbarimin e bashkëpronësisë; veprimtaria tregtare e krijuar gjate martesës.

Ne rast se veprimtaria tregtare para lidhjes se martesës i përkiste vetëm njërit prej bashkëshortëve, por gjate martesës drejtohet nga te dy bashkëshortët, bashkësia përfshin vetëm fitimet dhe shtimin e prodhimit.

Neni 75

Pasuria e caktuar për administrimin e veprimtarisë tregtare

Pasuria e krijuar gjate martesës, e caktuar për administrimin e veprimtarisë tregtare te njërit prej bashkëshortëve dhe shtesat e prodhimit te saj janë objekt i bashkëpronësisë vetëm nëse ekzistojnë si te tilla ne çastin e mbarimit te martesës.

Neni 76

Pasuria e bashkëshortëve prezumohet si e përbashkët, me përjashtim te rastit kur bashkëshorti provon karakterin e saj vetjak.

Pasuria vetjake

Neni 77

Pasuri vetjake e bashkëshortit qe nuk bën pjese ne bashkësi është:

a) pasuria, e cila para lidhjes se martesës ishte ne bashkëpronësi te bashkëshortit me persona te tjerë ose kundrejt se cilës ai ishte titullar i një te drejte reale përdorimi;

b) pasuria e fituar gjate martesës me ane te dhurimit, te trashëgimisë ose lekut, kur ne aktin e dhurimit ose ne testament nuk përcaktohet se ato janë dhënë ne favor te bashkësisë;

c) pasuritë e përdorimit ngushtësisht vetjak te secilit bashkëshort dhe pasuritë e fituara si aksesore te pasurisë vetjake;

ç) mjetet e nevojshme te punës për ushtrimin e profesionit te njërit prej bashkëshortëve, përveç atyre qe janë caktuar për administrimin e një veprimtarie tregtare;

d) pasuria e fituar nga shpërblimi i demit vetjak, me përjashtim te te ardhurave qe rrjedhin nga pensioni i fituar për shkak te humbjes se pjesshme ose te plote te aftësisë për pune;

dh) pasuria e fituar nga tjetërsimi i pasurive vetjake te sipërpërmendura;

e) shkëmbimi i tyre, kur kjo është deklaruar shprehimisht ne aktin e blerjes.

Neni 78

Bashkësia mund te përfitojë kompensim, pas mbarimit te saj, për te ardhurat dhe pasuritë qe bashkëshorti ka neglizhuar te marre ose për ato qe ai ka shpenzuar ne keqbesim.

Kërkesa për kompensim duhet te paraqitet nga bashkëshorti i interesuar para mbarimit te procedurës te ndarjes se pasurisë.

E drejta e kompensimit

Neni 79

Pasuria e fituar ne shkëmbim te një pasurie, e cila i përkiste individualisht njërit prej bashkëshortëve, është pasuri vetjake, me përjashtim te kompensimit qe i behet bashkësisë ose e kundërta, kur nga shkëmbimi rezulton te tete diferenca.

Nëse diferenca ne ngarkim te bashkësisë është me e madhe se vlera e pasurisë vetjake te tjetërsuar, pasuria e fituar ne këtë shkëmbim i përket bashkësisë, përveç kompensimit ne favor te pasurisë vetjake te bashkëshortit.

Neni 80

Te ardhurat e përfituara, si pasoje e një ankandi ose forme tjetër, te një pasurie te paluajtshme, ku njeri nga bashkëshortët është bashkëpronar ne pjese te pandare, nuk përbën pasuri te fituar gjate martesës. me përjashtim te kompensimit qe duhet t'i behet bashkësisë për shpenzimin qe ajo ka bere.

Detyrimet mbi bashkësinë

Neni 81

Bashkëshortët përgjigjen mbi pasurinë ne bashkësi:

- a) për te gjitha barrët dhe detyrimet qe rendojnë mbi ta ne çastin e fitimit te pronësisë
- b) për te gjitha shpenzimet e administrimit te pasurisë se përbashkët;
- c) për te gjitha shpenzimet për mbajtjen e familjes dhe për çdo detyrim te kontraktuar nga bashkëshortët, qofte dhe veçmas, qe është ne interes te familjes;
- ç) për çdo detyrim tjetër kontraktues ose jokontraktues, me përjashtim te detyrimeve te përcaktuara si vetjake ne këtë Kod.

Detyrimet qe bashkëshortët kane para lidhjes se martesës ose qe rendojnë trashëgimitë dhe dhurimet qe fitojnë gjate martesës mbeten detyrime vetjake.

Neni 83

Kreditorët e bashkëshortit, ne rastin e nenit 82, mund t'i kërkojnë pagesat e tyre fillimisht mbi pasurinë vetjake dhe te ardhurat e bashkëshortit debitor.

Ata mund te kërkojnë dhe vënien sekuestro mbi pasurinë e bashkësisë, atehere kur pasuritë e luajtshme qe i përkasin debitorit te tyre datën e lidhjes se martesës ose qe i fitojnë me trashëgimi ose me dhurim janë përzier me pasurinë ne bashkësi dhe nuk mund te identifikohen, sipas këtij Kodi.

Neni 84

Bashkëshortët përgjigjen mbi pasurinë ne bashkësi deri ne gjysmën e vlerës se saj, kundrejt kreditorëve vetjake te çdo bashkëshorti, kur pasuria vetjake e tij nuk mjafton për përmbushjen e:

- a) detyrimeve qe ai ka marre përsipër vetëm për administrimin e pasurisë ne bashkësi, jashtë kufijve te tagrave te tij te administrimit;
- b) detyrimeve te tij vet jake, cilido qofte çasti i lindjes se tyre.

Paragrafi i mësipërm nuk zbatohet, nëse ka pasur mashtrim nga bashkëshorti debitor dhe keqbesim nga kreditori.

Neni 85

Ne rast se detyrimi vetjak i njërit bashkëshort është shlyer nga bashkësia, ai detyrohet të beje kompensimin e bashkësisë.

Neni 86

Te ardhurat vetjake të një bashkëshorti nuk mund të preken nga kreditoret e bashkëshortit tjetër, vetëm nëse detyrimi ka qenë i kontraktuar për mirëmbajtjen e banesës dhe të familjes, sipas nenit 81 të këtij Kodi.

Detyrimet e kontraktuara veçmas nga bashkëshortët
Neni 87

Ne rastin kur detyrimi është kontraktuar në interesin vetjak të njërit prej bashkëshortëve dhe ai është shlyer nga pasuria në bashkësi, bashkëshorti përfitues detyrohet të beje kompensimin e bashkësisë.

Neni 88

Ne rast se nga pasuria në bashkësi janë paguar gjopa ose dëmshpërblime, për të cilat është detyruar njëri prej bashkëshortëve për shkak të një dënimi penal ose administrativ, ai detyrohet të kompensojë pasurinë në bashkësi. Bashkësia ka të drejtën për kompensim nëse detyrimi që bashkësia ka shlyer ishte kontraktuar nga njëri prej bashkëshortëve në kundërshtim me detyrimet që i imponon martesë.

Neni 89

Detyrimet solidare të bashkëshortëve me pasurinë në bashkësi

Kur një detyrim vjen në bashkësi për shkak të njërit bashkëshort, ai nuk mund të kërkohet mbi pasuritë vetjake të bashkëshortit tjetër. Nëse ka detyrime solidare të të dy bashkëshortëve, ai mund të kërkohet mbi pasurinë në bashkësi.

Neni 90

Administrimi i bashkësisë

Secili bashkëshort ka të drejtën e administrimit të zakonshëm të pasurisë në bashkësi. Secili bashkëshort është përfaqësues ligjor edhe i bashkëshortit tjetër përpara organeve administrative dhe gjyqësore për çështje që kanë të bëjnë me administrimin e zakonshëm të pasurisë në bashkësi.

Kryerja e veprimeve që kapërcejnë administrimin e zakonshëm u takon bashkërisht të dy bashkëshortëve.

Neni 91

Administrimi nga një bashkëshort

Ne rast largësie ose pengese tjetër të njërit bashkëshort dhe në mungesë të prokurës ose autorizimit të gjykatës, bashkëshorti tjetër mund të kryejë veprimet që janë të nevojshme edhe në rastin kur kërkohet pëlqimi i të dy bashkëshortëve, sipas nenit 90 të këtij Kodi.

Neni 92

Refuzimi i pëlqimit

Nëse njeri prej bashkëshortëve refuzon të japë pëlqimin për kryerjen e një veprimi të administrimit të jashtëzakonshëm ose për veprime të tjera, për të cilat kërkohet pëlqimi, bashkëshorti tjetër mund t'i drejtohet gjykatës për të marre autorizimin.

Gjykata vendos dhënien e autorizimit kur kryerja e veprimit është e nevojshme për interesa të familjes ose të veprimtarisë tregtare që bën pjese në bashkësi.

Neni 93

Zëvendësimi në administrim

Nëse njeri nga bashkëshortët, për një kohë të vazhdueshme, ndodhet jashtë gjendjes për të shprehur vullnetin e tij, ose nëse administrimi i bashkësisë nga ana e tij dëshmon për paaftësi ose keqbesim, bashkëshorti tjetër mund t'i kërkojë gjykatës të zëvendësojë atë në ushtrimin e të drejtave të tij.

Bashkëshorti i privuar nga të drejtat e administrimit të bashkësisë mund t'i kërkojë gjykatës rikthimin e tyre, nëse provon se Janë zhdukur shkaqet e përjashtimit të tij nga administrimi.

Neni 94

Tejkalimi i të drejtave

Nëse njeri nga bashkëshortët tejkalon të drejtat e tij mbi pasurinë në bashkësi, mund të kërkohet nga bashkëshorti tjetër anulimi i veprimit, nëse me vone ai nuk ka dhënë pëlqimin për këtë veprim:

Kjo padi mund të ngrihet brenda 1 viti nga data e marrjes dijeni për veprimin dhe, në çdo rast, jo më vonë se 1 vit nga mbarimi i bashkësisë.

Neni 95

Administrimi i pasurisë vetjake të bashkëshortit

Secili bashkëshort ka të drejtë të administrojë dhe të disponojë lirisht pasuritë vetjake. Nëse gjatë martesës njeri nga bashkëshortët i beson tjetrit administrimin e pasurisë së tij vetjake, zbatohen rregullat e përfaqësimit.

Nëse njeri nga bashkëshortët administron pasurinë vetjake të tjetrit, me dijeninë e këtij të fundit dhe pa pasur kundërshtim nga ana e tij, konsiderohet se ka marre një akt përfaqësimi në heshtje, që mbulon veprimet e administrimit dhe të përdorimit, me përjashtim të tagrit të disponimit. Në këtë rast, ai përgjigjet kundrejt bashkëshortit tjetër me cilësinë e përfaqësuesit dhe, nëse është rasti, detyrohet të dorëzojë vetëm frytet që ekzistojnë, duke mos u përgjigjur për atë që janë konsumuar.

Nëse njeri nga bashkëshortët, me gjithë kundërshtimin e tjetrit, administron pasurinë e tij vetjake dhe kryen veprime lidhur me të, përgjigjet për demin e shkaktuar dhe për frytet që duhet të ishin marre. Në këtë rast, bashkëshorti i dëmtuar ka të drejtë të ngrejë padi për anulimin e veprimit të kryer, sipas kriterëve të përcaktuara në nenin 94 të këtij Kodi.

Neni 96

Mbarimi i bashkësisë

Bashkësia mbaron me:

a) vdekjen e njërit prej bashkëshortëve, shpalljen e zhdukur ose të vdekur të njërit prej tyre, shpalljen të pavlefshme dhe zgjidhjen e martesës;

- b) pjesëtimin e pasurive;
- c) ndryshimin e regjimit pasuror martesor, kur sjell mbarimin e bashkësisë.

Neni 97

Ndalimi i pjesëtimit

Pjesëtimi i pasurisë nuk mund të behet gjatë vazhdimin të bashkësisë, edhe në rast të një marrëveshjeje të bashkëshortëve.

Neni 98

Pjesëtimi i pasurisë

Pjesëtimi i pasurisë në bashkësi mund të kërkohet në gjykatë në rast paaftësie dhe administrimit të keq të njërit prej bashkëshortëve, kur mënyra e administrimit të pasurisë prej tij ve në rrezik interesat e bashkëshortit tjetër ose të familjes, ose kur njeri nga bashkëshortët nuk kontribuon për nevojat e familjes, në proporcion me gjendjen e tij dhe me aftësinë për punë dhe kur ka ndodhur një pjesëtim faktik i pasurisë në bashkësi.

Ndarja e pasurisë mund të kërkohet nga njeri prej bashkëshortëve ose nga përfaqësuesi i tij ligjor. Kreditoret e njërit bashkëshort nuk mund të kërkojnë vetë ndarjen e pasurisë.

Vendimi i gjykatës për ndarjen ka fuqi që nga data kur është paraqitur kërkesa dhe i vendos bashkëshortët nën regjimin e pasurive martesore të ndara, të parashikuar në këtë Kod.

Neni 99

Kur procedura për pjesëtimin e pasurisë ka filluar, kreditoret mund të kërkojnë të njihen me kërkesën dhe dokumentet e paraqitura nga bashkëshortët, si dhe të ndërhyjnë në seancën gjyqësore për mbrojtjen e të drejtave të tyre.

Neni 100

Depozitimi

Kërkesa dhe vendimi i ndarjes së pasurisë duhet të depozitohen pranë zyrës së gjendjes civile dhe, nëse është rasti, edhe në regjistrin tregtar.

Vendimi shënohet në regjistrin e gjendjes civile, si dhe në origjinalin e kontratës së martesës.

Kompensimet

Neni 101

Secili nga bashkëshortët duhet të kompensojë shumat e marra nga pasuria në bashkësi, që janë përdorur për qëllime të ndryshme nga ai i përmbushjes së detyrimeve të parashikuara në nenin 81 të këtij Kodi.

Neni 102

Kompensimet dhe kthimet realizohen në çastin e mbarimit të bashkësisë.

Gjykata mund të autorizojë dhe të urdhërojë për ato në çdo çast nëse e kërkon dhe e lejon interesi i familjes.

Pjesëtimi i pasurisë në bashkësi
Neni 103

Pjesëtimi i pasurisë në bashkësinë ligjore bëhet duke u nisur nga barazia e aktivitetit dhe pasivitetit të saj.

Pasi të jenë zbritur nga bashkësia detyrimet që ajo ka ndaj bashkëshortëve ose të tretëve, pasuria që mbetet ndahet në pjesë të barabarta midis bashkëshortëve. Gjykata, në bazë të nevojave të fëmijëve dhe nga fakti se kujt do t'i besohen ata, mund të vendosë në favor të një bashkëshorti kalimin e një pjesë të pasurisë së bashkësisë që i taken bashkëshortit tjetër.

Neni 104

Kur kompensimi bëhet në dobi të njërit bashkëshort, ky i fundit merr nga pasuria e bashkësisë një shumë të barabartë me vlerën që bashkësia i detyrohet atij. Në qoftë se aktivi i pasurisë së bashkësisë është i pamjaftueshëm, bashkëshorti tjetër është i detyruar për diferencën. Në rastet kur aktivi i pasurisë nuk është i mjaftueshëm për të përmbushur detyrimet e bashkësisë ndaj të tretëve, kreditorët kanë të drejtë t'i drejtohen secilit prej bashkëshortëve, të cilët përgjigjen solidarisht. Bashkëshorti që ka shlyer detyrimin e bashkësisë si me sipër, ka të drejtën e regresit ndaj bashkëshortit tjetër për pjesën e detyrimit të shlyer për llogari të tij.

Neni 105

Në fillim të procedurës së pjesëtimit të pasurisë në bashkësi, bashkëshortët ose trashëgimtarët e tyre kanë të drejtë të marrin pasurinë e luajtshme vetjake, që u përkiste para bashkësisë ose që ata e kanë fituar gjatë bashkësisë në formë trashëgimie ose dhurimi. Në mungesë të provave të kundërta prezumohet se pasuria e luajtshme bën pjesë në bashkësi.

Marrja e vlerës në rast të mungesës së papasurisë së luajtshme
Neni 106

Nëse pasuria e luajtshme nuk ekziston në natyrë, bashkëshorti agë trashëgimtarët e tij kanë të drejtë të marrin vlerën e saj duke zbritur amortizimin e tij nga përdorimi në bashkësi, me kusht që mungesa e pasurisë të këtë ardhur për shkak të konsumit për përdorim, për shkak të shkatërrimit ose humbjes së saj asë për çdo shkak që nuk mund t'i kundërvihet bashkëshortit tjetër.

Neni 107

Pjesëtimi i pasurisë së bashkëshortëve bëhet sipas këtij Kodi, Kodit Civil dhe Kodit të Procedurës Civile.

KREU III BASHKËSIA ME KONTRATE

Neni 108

Bashkëshortët, në kontratën e martesës, mund të ndryshojnë bashkësinë ligjore me marrëveshje, e cila nuk duhet të vijë në kundërshtim me nenet 66 dhe 67 të këtij Kodi.

Bashkëshortët mund të bien dakord që:

- a) bashkësia të përfshijë pasuritë e luajtshme para martesës dhe fitimet nga pasuritë vetjake gjatë martesës;
- b) të ndryshohen rregullat lidhur me administrimin;
- c) të kenë pjesë jo të barabarta;
- ç) të këtë ndërmjet tyre bashkësi universale.

Rregullat e bashkësisë ligjore mbeten të zbatueshme për të gjitha pikat që nuk janë bërë objekt i kontratës së martesës ndërmjet palëve.

Neni 109

Kur bashkëshortët bien dakord që të këtë ndërmjet tyre bashkësi, sipas nenit 108 shkronja "a", pasuria në bashkësi përbëhet nga pasuria në regjimin pasuror të bashkësisë ligjore, nga pasuria e luajtshme para martesës dhe fitimet nga pasuritë vetjake gjatë martesës. Mbetet pasuri vetjake dhe nuk mund të përfshihet në bashkësi pasuria e luajtshme e parashikuar në shkronjat "c", "ç", "d" të nenit 77 të këtij Kodi.

Neni 110

Bashkëshortët, për detyrimet e tyre para martesës, përgjigjen mbi pasurinë në bashkësi deri në kufirin e vlerës së pasurisë së tyre, e cila, në bazë të kontratës së lidhur, sipas këtij Kodi, është pjesë përbërëse e bashkësisë.

Neni 111

Administrimi i përbashkët

Bashkëshortët mund të bien dakord që ta administrojnë së bashku bashkësinë. Në këtë rast, aktet e administrimit dhe të disponimit të pasurisë së bashkësisë bëhen me nënshkrimin e përbashkët të dy bashkëshortëve dhe përmbajnë detyrimin solidar të tyre.

Pjesët jo të barabarta

Neni 112

Bashkëshortët, në kontratën e martesës, mund të bien dakord të caktojnë pjesë jo të barabarta për pasurinë në bashkësi, ndryshe nga bashkësia ligjore.

Neni 113

Në rastet kur bashkëshortët, në kontratën e martesës, kanë përcaktuar pjesë jo të barabarta në bashkësi, ata ose trashëgimtarët e tyre i përballojnë detyrimet në raport me pasurinë që kanë në bashkësi ose që kanë përfituar nga bashkësia.

Çdo klauzole e kontratës është e pavlefshme nëse detyron bashkëshortin me pjesë të kufizuar ose trashëgimtarët e tij të përballojnë një detyrim më të madh se pjesa e tyre në bashkësi ose të përjashtohen nga përballimi i detyrimit të tyre në raport me këtë pjesë.

Neni 114

Bashkësia universale

Bashkëshortët mund të vendosin në kontratën e martesës një bashkësi universale të pasurisë së tyre, të luajtshme dhe të paluajtshme, që ekziston dhe që do të vihet në të ardhmen, me

përrjashtim te pasurisë vetjake te parashikuar ne shkronjat "c", "ç" dhe "d" te nenit 77 te këtij Kodi.

Bashkësia universale përballon te gjitha detyrimet e bashkëshortëve, qe ekzistojnë ne çastin e lidhjes se kontratës dhe gjate martesës.

KREU IV REGJIMI I PASURIVE TE NDARA

Neni 115

Kur bashkëshortët kane përcaktuar ne kontratën e martesës regjimin e pasurive te ndara, secili prej tyre ruan te drejtën e administrimit, përdorimit dhe disponimit te lire mbi pasurinë e tij.

Secili prej bashkëshortëve përballon vete detyrimet qe i kane lindur atij, para ose gjate martesës, me përrjashtim te rastit te parashikuar ne nenin 70 te këtij Kodi.

Neni 116

Detyrimet qe rrjedhin nga martesë

Bashkëshortët kontribuojnë ne detyrimet qe rrjedhin nga martesë, sipas përcaktimit te kushteve ne kontratën e martesës. .

Ne rast se kontrata e martesës nuk përmban asgjë lidhur me detyrimet qe rrjedhin nga martesë, bashkëshortët kontribuojnë sipas nenit 54 te këtij Kodi.

Administrimi i pasurisë

Neni 117

Ne rast se gjate martesës. njeri nga bashkëshortët i beson tjetrit administrimin e pasurisë se tij, zbatohen rregullat e përfaqësimit.

Bashkëshorti përfaqësues nuk është i detyruar te japë llogari për kthimin e fryteve, nëse prokura nuk e detyron shprehimisht për një gjë te tille.

Neni 118

Nëse njeri nga bashkëshortët administron pasurinë e bashkëshortit tjetër, me dijeninë e këtij te fundit dhe pa pasur kundërshtim nga ana e tij, konsiderohet se ka marre një mandat te heshtur, i cili mbulon veprimet lidhur me administrimin, por jo ato te disponimit.

Ne këtë rast, bashkëshorti përfaqësues përgjigjet ndaj bashkëshortit tjetër vetëm për frytet qe ekzistojnë dhe nuk përgjigjet për ato qe janë konsumuar.

Nëse njeri nga bashkëshortët. me gjithë kundërshtimin e tjetrit. administron pasurinë e këtij te fundit ose kryen veprime lidhur me këtë pasuri, ai përgjigjet për demin dhe për frytet qe duhet te ishin marre.

Neni 119

Pasuria e luajtshme qe posedohet nga njeri prej bashkëshortëve ose nga te dy bashkëshortët prezumohet, ne lidhje me kreditorët e secilit prej tyre, se i përket bashkëshortit debitor. Ky prezumim nuk është i vlefshëm ne rastin e ndërprerjes se jetesës se përbashkët.

Pasuria e luajtshme qe posedohet nga te dy bashkëshortët prezumohet, ne lidhje me njeri tjetrin, se i përket te dy bashkëshortëve ne pjese te barabarta.

Pasuria e luajtshme, e paracaktuar për përdorim vetjak nga njeri prej bashkëshortëve, prezumohet se i përket këtij te fundit.

Neni 120

Me mbarimin e martesës për shkak te vdekjes se njërit bashkëshort, pjesëtimi i pasurisë ndërmjet bashkëshortëve me regjime pasurish te ndara, persa i përket formës, ruajtjes se pandare te sendit te papjesëtueshëm, radhës se preferencave, shitjes ne ankand te sendeve te papjesëtueshme, efekteve te ndarjes, garancisë dhe diferencave, i nënshtrohet rregullave te trashëgimisë për ndarjen midis trashëgimtarëve.

Te njëjtat rregulla zbatohen dhe pas zgjidhjes se martesës, me përjashtim te radhës se preferencave. Mund te vendoset qe diferenca e mundshme te paguhet me para ne dore.

Neni 121

Nëse martesë mbaron ose shpallet e pavlefshme dhe pasuria e njërit prej bashkëshortëve është shtuar nga lidhja e martesës, bashkëshorti tjetër, ne rastin kur ai ka kontribuar ne një mënyrë ose ne një tjetër për këtë shtim, ka te drejtën te kërkojë kthimin e pjesës se shtuar nga kontributi i tij.

Neni 122

E drejta e parashikuar ne nenin 121 i kalon trashëgimtarëve te bashkëshortit te vdekur, vetëm nëse njihet ne kontrate ose për shkak te vazhdimit te një gjykimi te filluar.

Kjo e drejte parashkruhet me kalimin e 2 vjetëve nga mbarimi ose shpallja e pavlefshme e martesës.

TITULLI IV MBARIMI I MARTESES

KREU I RASTET E MBARIMIT TE MARTESES

Neni 123

Martesa mbaron me vdekjen e njërit nga bashkëshortët, me shpalljen e vdekjes se njërit bashkëshort ose me zgjidhjen e martesës se tyre.

Neni 124

Kur bashkëshorti qe është shpallur i vdekur del se është gjalle, martesë e mbaruar me shpalljen e vdekjes behet përsëri e vlefshme, përveçse kur bashkëshorti tjetër ka lidhur martesë te re.

KREU II RASTET E ZGTIDHJES SE MARTESES

Neni 125

Pëlqimi reciprok i bashkëshortëve

Kur bashkëshortët bien dakord për zgjidhjen e martesës, i paraqesin gjykatës për miratim, se bashku me kërkesën, edhe një projekt marrëveshje që rregullon pasojat e zgjidhjes së martesës.

Kërkesa mund të paraqitet nga bashkëshortët ose nga përfaqësuesit e tyre respektive.

Neni 126

Gjykata shqyrton kërkesën, dëgjon fillimisht veçmas secilin nga bashkëshortët, me pas bashkërisht, pa praninë e përfaqësuesve të tyre dhe në fund thërret përfaqësuesit e bashkëshortëve, në qoftë se ata kanë të tilla.

Neni 127

Gjykata vendos zgjidhjen e martesës në rast se krijon bindjen se vullneti i secilës palë është real dhe secili prej tyre ka dhënë lirisht pëlqimin e tij për zgjidhjen e martesës. Në të njëjtin vendim, gjykata miraton dhe marrëveshjen që rregullon pasojat e zgjidhjes së martesës.

Marrëveshja përmban lënien për rritje dhe edukim të fëmijëve të tyre të mitur, të ardhurat e nevojshme për rritjen dhe edukimin e tyre, kontributin e secilit bashkëshort në favor të bashkëshortit nevojtar, nëse është rasti dhe nëse është e mundur edhe rregullimin e marrëdhënieve të tyre pasurore.

Neni 128

Refuzimi i miratimit

Në rast se gjykata konstaton se marrëveshja nuk siguron në mënyrë të mjaftueshme interesat e fëmijëve ose të njërit prej bashkëshortëve, pezullon gjykimin për 3 muaj dhe u kërkon bashkëshortëve të bëjnë rregullimet e duhura në marrëveshje.

Në qoftë se edhe pas afatit të parashikuar në paragrafin e parë nuk janë bërë rregullimet e duhura, gjykata refuzon miratimin dhe rrezon kërkesën për zgjidhjen e martesës me pëlqim reciprok të bashkëshortëve.

Zgjidhja e martesës për ndërprerje të jetesës së përbashkët

Neni 129

Secili nga bashkëshortët mund të kërkojë zgjidhjen e martesës për shkak të ndërprerjes së jetesës së përbashkët kur bashkëshortët jetojnë të ndarë faktikisht që prej 3 vjetësh.

Nëse është rasti, bashkëshorti që kërkon zgjidhjen e martesës, sipas paragrafit të parë të këtij neni, duhet të përcaktojë në kërkesëpadinë e tij dhe mënyrën e zbatimit të detyrimeve të mundshme kundrejt fëmijëve të tij dhe bashkëshortit tjetër.

Neni 130

Gjykata mund të rrezojë padinë për zgjidhjen e martesës për shkak të ndërprerjes së jetesës së përbashkët, kur bashkëshorti tjetër provon se zgjidhja e martesës do të këtë pasojë veçanërisht

te renda morale dhe materiale për fëmijët ose bashkëshortin tjetër. Padia mund të ringrihet për të njëjtat shkaqe nëse ekzistojnë rrethana të reja.

Neni 131

Ndërprerja e jetesës së përbashkët mund të paraqitet si shkak për zgjidhjen e martesës vetëm nga bashkëshorti që ka paraqitur kërkesëpadinë.

Bashkëshorti i paditur ka të drejtë të paraqesë kundërpadi. Në këtë rast, gjykata mund të rrezojë padinë dhe të pranojë kundërpadinë, duke zgjidhur martesën.

Zgjidhja e martesës me kërkesën e njërit bashkëshort Neni 132

Secili nga bashkëshortët mund të kërkojë zgjidhjen e martesës kur, për shkak të grindjeve të vazhdueshme, të keqtrajtimit, fyerjeve të renda, shkeljes së besnikërisë bashkëshortore, sëmundjes mendore të pashërueshme, dënimit penal të rende të bashkëshortit ose për çdo shkak tjetër që përbën shkelje të përsëritur të detyrimeve që rrjedhin nga martesë, jetesa e përbashkët bëhet e pamundur dhe martesë ka humbur qëllimin e saj për bashkëshortin paditës ose për të dy bashkëshortët.

Neni 133

Gjykata vendos për fajësinë, në zgjidhjen e martesës, vetëm kur kjo kërkohet prej njërit ose të dy bashkëshortëve.

Përpyekjet për pajtim

Neni 134

Në shqyrtimin e padisë për zgjidhjen e martesës, gjykata cakton fillimisht një seancë pajtimi, në të cilën duhet të paraqiten personalisht bashkëshortët.

Gjyqtari mund t'i dëgjojë ata veçmas secilin dhe me pas bashkërisht, pa praninë e përfaqësuesve të tyre.

Kur arrihet pajtimi, mbahet procesverbal dhe gjykimi pushohet për këtë shkak.

Neni 135

Në rast se në seancën e pajtimit nuk paraqitet paditësi, ndonëse ka pasur dijeni rregullisht, gjyqtari i vetëm vendos pushimin e gjykimit të çështjes.

Kur nuk paraqitet i padituri, ndonëse ka pasur dijeni rregullisht, gjyqtari shtyn seancën e pajtimit, duke i përsëritur njoftimin të paditurit. Nëse edhe në këtë seancë i padituri nuk paraqitet pa ndonjë shkak të arsyeshëm, gjyqtari, pasi dëgjon paditësin dhe krijon bindje se pajtimi i bashkëshortëve nuk mund të arrihet, cakton seancën gjyqësore, duke urdhëruar thirrjen e provave të nevojshme.

Neni 136

Gjykata mund të shtyjë shpalljen e vendimit deri në 1 vit, kur nuk ka krijuar bindje se përjashtohet çdo mundësi pajtimi e bashkëshortëve.

Neni 137

Pezullimi i gjykimit me kërkesën e gruas shtatzënë

Kur gruaja është shtatzënë, me kërkesën e saj, gjykata mund të pezullojë gjykimin e padisë së zgjidhjes së martesës, por jo më tepër se 1 vit nga çasti i lindjes së fëmijës.

Neni 138

Bashkimi i kërkimeve të tjera

Ne kërkesëpadinë për zgjidhjen e martesës mund të kërkohet edhe detyrimi i bashkëshortit tjetër për të përballuar shpenzimet për detyrimin për ushqim, edukimin dhe arsimimin e fëmijëve, shpenzimet për jetesë të bashkëshortit nevojtar, në rastet e parashikuara në këtë Kod, si dhe likuidimin e regjimit pasuror martesor përkatës.

Gjykata veçon likuidimin e regjimit pasuror martesor në rast se vështirësohet shqyrtimi i çështjes, sipas kërkesave të paragrafit të parë të këtij neni.

Neni 139

Marrja e masave të përkohshme

Gjykata, me kërkesën e palës së interesuar, mund të marrë masa të përkohshme për detyrimin për ushqim, edukimin dhe arsimimin e fëmijëve të mitur, për detyrimin për ushqim të bashkëshortit, kur shihet e arsyeshme, për sigurimin e banimit, si dhe administrimin dhe përdorimin e pasurisë së venë gjatë martesës, nëse është rasti.

Vendimi për marrjen e një mase të përkohshme ka fuqi derisa të jepet vendimi përfundimtar, por ai mund të ndryshohet ose të shfuqizohet nga gjykata, kur çmon se kanë ndryshuar rrethanat ose kur vendimi është marrë mbi të dhëna jo të sakta.

Neni 140

Te drejtat e trashëgimtarëve

E drejta e padisë për zgjidhjen e martesës nuk u kalon trashëgimtarëve. Në rast se gjykimi ka filluar me parë, gjykata ndërpret procesin dhe pushon gjykimin.

Në këtë rast, bashkëshorti pasjetues gëzon të drejtën për të trashëguar bashkëshortin e vdekur.

E drejta e ngritjes së padisë nga kujdestari

Neni 141

Kur bashkëshortit i është hequr zotësia për të vepruar ose për arsye të tjera është venë në kujdestari, padia për zgjidhjen e martesës mund të ngrihet nga kujdestari i tij.

Në rast se bashkëshorti, ndaj të cilit është bere kërkesëpadi, është në kujdestari në gjykimin e zgjidhjes së martesës përfaqësohet nga kujdestari i tij.

Në rastin kur bashkëshorti i pazotë për të vepruar ndodhet në kujdestarinë e bashkëshortit tjetër, gjykata i cakton atij një kujdestar të posaçme, për ta përfaqësuar në procedurën e zgjidhjes së martesës.

Neni 142

Në çastin e burgimit të bashkëshortit, e drejta e ngritjes së padisë për zgjidhjen e martesës mund të ushtrohet nga kujdestari ose përfaqësuesi ligjor vetëm pasi të këtë marrë autorizimin e bashkëshortit që vuan dënimin me burgim.

Neni 143

Dërgimi i vendimit ne zyrën e gjendjes civile

Pasi te këtë marre forme te prere, vendimi për zgjidhjen e martesës i dërgohet nga gjykata për regjistrim zyrës se gjendjes civile përkatëse.

Neni 144

Efektet e vendimit te zgjidhjes se martesës

Vendimi i gjykatës për zgjidhjen e martesës i fillon efektet e tij nga data qe merr forme te prere.

Vendimi i gjykatës për zgjidhjen e martesës i fillon efektet e tij për te tretet nga data e regjistrimit te tij ne zyrën e gjendjes civile, sipas legjislacionit përkatës.

KREU III

PASOJAT E ZGJIDHJES SE MARTESES

Neni 145

Pasojat për ish-bashkëshortët

Ne rast se ish-bashkëshortët qe kane zgjidhur martesën dëshirojnë ta rilidhin atë, duhet te zbatojnë te gjitha procedurat e nevojshme për lidhjen e një martese te re.

Neni 146

Përdorimi i mbiemrit

Bashkëshorti qe me lidhjen e martesës ka ndryshuar mbiemrin e tij, pas zgjidhjes se martesës merr mbiemrin qe ka pasur para lidhjes se martesës.

Gjykata, me kërkesën e bashkëshortit dhe kur është ne interes te tij ose te fëmijëve, mund te lejoje qe ai te mbaje mbiemrin qe ka marre me lidhjen e martesës.

Kontributi kompensues

Neni 147

Gjykata mund te detyroje njërin nga ish-bashkëshortët te derdhe për llogari te tjetrit një kontribut te destinuar për te kompensuar sa te jete e mundur pabarazinë qe mund te shkaktoje ne jetën e tjetrit ndarja e pasurisë ne zgjidhjen e martesës, përveç detyrimit për ushqim. Gjykata përcakton nëse kontributi mund te jepet i menjëhershëm ose periodik dhe mënyrën e pagimit te tij.

Neni 148

Kontributi kompensues caktohet sipas nevojave te ish-bashkëshortit përfitues dhe burimeve te tjetrit, duke marre ne konsiderate gjendjen ne çastin e zgjidhjes se martesës dhe kohëzgjatjen e saj ne një te ardhme te parashikueshme.

Kohëzgjatja e dhënies se kontributit kompensues caktohet nga gjykata, sipas nevojave te ish bashkëshortit përfitues.

Nëse ish-bashkëshorti përfitues lidh martese te re, kontributi kompensues ndërpritet.

Neni 149

Ne përcaktimin e nevojave dhe te burimeve, gjykata merr ne konsiderate:

- a) moshën dhe gjendjen shëndetësore te ish-bashkëshortëve;
- b) kohen e shpenzuar dhe atë qe i duhet te shpenzojnë për edukimin e fëmijëve;
- c) kualifikimin e tyre profesional;
- ç) predispozitën e tyre për pune te reja;
- d) te drejtat qe ata gëzojnë dhe ato qe parashikohen për te ardhmen;
- dh) pasurinë e tyre, si kapital ose si e ardhur, pas likuidimit te regjimit pasuror martesor.

Neni 150

Ndryshimi i kontributit kompensues mund te kërkohet ne gjykate vetëm ne rast se vazhdimi i njëjtë i tij sjell pasoja tepër te renda për njërin nga ish-bashkëshortët.

Neni 151

Ne rastin e kërkesës se përbashkët, ish-bashkëshortët caktojnë shumën dhe mënyrën e dhënies se kontributit kompensues me marrëveshje, e cila i paraqitet gjyqtarit për miratim.

Gjyqtari mund te refuzoje miratimin e marrëveshjes, nëse konstaton se te drejtat dhe detyrimet e bashkëshortëve janë caktuar ne mënyrë te padrejte.

Neni 152

Marrëveshja e miratuar nga gjykata mund te ndryshohet vetëm me një marrëveshje te re, te miratuar nga gjykata, kur rrethanat kane ndryshuar ose kur ato e imponojnë një gjë te tille.

Bashkëshortët, ne rast ndryshimi te papritur te burimeve dhe nevojave te tyre, mund t'i kërkojnë gjykatës te rishikojë kontributin kompensues.

Neni 153

E drejta e përdorimit te banesës

Ne rast se banesa familjare është ne pronësi te njërit ish-bashkëshort dhe bashkëshorti tjetër nuk ka ne pronësi banese tjetër te përshtatshme ne vendbanimin e tyre, gjykata mund te lejoje përdorimin nga ish-bashkëshorti jopronar te banesës kur:

- a) fëmijët i janë lënë për rritje dhe edukim këtij te fundit, derisa ata te arrijnë moshën madhore;
- b) zgjidhja e martesës behet nga ish-bashkëshorti pronar për ndërprerje prej tij te jetesës se përbashkët. Ne këtë rast e drejta e përdorimit te banesës është deri ne 7 vjet, por ne rast se ish-bashkëshorti jopronar rimartohet, e humbet këtë te drejte;
- c) kur ish-bashkëshorti jopronar ka instaluar ne banesën e ish-bashkëshortit pronar një kabinet profesional me vlere te madhe, lëvizja e te cilit do te kërkonte shpenzime te mëdha. Ne këtë rast e drejta e përdorimit është deri ne 3 vjet.

Ne këto raste gjykata përcakton afatin e përdorimit dhe masën e qirasë qe detyrohet te paguaje ish-bashkëshorti jopronar ne përputhje me te ardhurat e tij.

Ne çdo rast gjykata mund te zgjidhe kontratën e qirasë, ne qofte se kjo justifikohet nga rrethana te reja.

Pasojat e zgjidhjes se martesës për fëmijët

Neni 154

Zgjidhja e martesës nuk prek te drejtat dhe detyrimet që kanë prindërit ndaj fëmijëve të tyre, me përjashtim të rasteve të parashikuara në këtë Kod.

Neni 155

Para se gjykata të marrë një vendim të përkohshëm ose përfundimtar lidhur me mënyrën e ushtrimit të përgjegjësisë prindërore, të drejtës së vizitës ose të besuarit të fëmijës njërit ish-bashkëshort, duhet të thërrasë një psikolog ose punonjës social, i cili, para se të japë mendimin, duhet të marrë të dhëna për gjendjen materiale dhe morale të familjes, kushtet në të cilat jetojnë dhe ku është me e përshtatshme të jetojë fëmija.

Në rast se gjykata arrijnë në konkluzionin se fëmija, përkohësisht, duhet t'i besohet një personi të tretë ose një familjeje kujdestare, duhet të marrë mendimin e sektorit të ndihmës dhe shërbimeve sociale pranë bashkisë së vendit ku zhvillohet gjykimi.

Neni 156

Gjykata vendos për mënyrën e ushtrimit të përgjegjësisë prindërore ose për t'i besuar fëmijën një të treti, mbi bazën e kërkesës së njërit prej palëve, pjesëtarëve të familjes ose prokurorit, në rast se ka shkaqe të rënda që janë të lidhura me ushtrimin abuziv të përgjegjësisë prindërore.

Neni 157

Gjyqtari, në këtë rast, merr në konsideratë:

- a) marrëveshjen e bere ndërmjet ish-bashkëshortëve;
- b) mendimin dhe ndjenjat e shprehura nga fëmija i mitur, duke vlerësuar moshën dhe zhvillimin e tij;
- c) mendimin e psikologut ose të sektorit të shërbimeve sociale pranë bashkisë, pasi këta të kenë dëgjuar fëmijën.

Neni 158

Prindi, që nuk i është dhënë fëmija për rritje dhe edukim, ruan të drejtën të mbikëqyrë mbajtjen dhe edukimin e fëmijës e për pasojë të informohet dhe të konsultohet për zgjedhjet e rëndësishme që lidhen me jetën e tij. Ai kontribuon në raport me burimet e tij dhe ato të prindit tjetër.

E drejta e vizitës dhe e banimit, sipas kushteve të përcaktuara nga gjykata, nuk mund t'i refuzohen, veçse për arsye të rënda që dëmtojnë interesat e fëmijës.

Neni 159

Vendimi lidhur me ushtrimin e përgjegjësisë prindërore mund të ndryshohet në çdo çast nga gjykata, me kërkesën e njërit prej ish-bashkëshortëve, një të afërmi ose të prokurorit.

Neni 160

Ne rast te zgjidhjes se martesës me kërkesë te përbashkët, kushtet e marrëveshjes se miratuar nga gjyqtari, lidhur me ushtrimin e përgjegjësisë prindërore, mund te rishqyrtohen për shkaqe me rëndësi dhe sipas kërkesës se njërit prej ish-bashkëshortëve ose te prokurorit.

Neni 161

Ne vendimin e zgjidhjes se martesës caktohet dhe kontributi për detyrimin ushqimor për fëmijën dhe për ish-bashkëshortin, nëse është rasti, sipas parashikimeve te kreut "Detyrimi për ushqim" te këtij Kodi.

Neni 162

Çdonjëri prej ish-bashkëshortëve është i detyruar t'i japë tjetrit te dhëna te sakta për pasurinë dhe te ardhurat e tij, kur ato janë te nevojshme për te caktuar detyrimin për ushqim. Me kërkesën e njërit prej ish-bashkëshortëve, punëdhënësi, organet financiare përkatëse, zyrat e tatimeve dhe çdo organ tjetër ku mund te merren prova, janë te detyruar te japin gjithë informacionin e nevojshëm për gjendjen pasurore te ish-bashkëshortit tjetër dhe për te gjitha te ardhurat e tjera te tij.

TITULLI V BASHKEJETESA

Kuptimi i bashkëjetesës
Neni 163

Bashkëjetesa është një bashkim fakti midis burrit dhe gruas qe jetojnë ne çift, e karakterizuar nga një jete e përbashkët, qe paraqet një karakter stabiliteti dhe vazhdueshmërie.

Neni 164

Personat bashkëjetues mund te lidhin marrëveshje para noterit, ku përcaktojnë pasojat qe rrjedhin nga bashkëjetesa lidhur me fëmijët dhe pasurinë gjate bashkëjetesës.

PJESA E TRETE FEMIJET

TITULLI I AMESIA DHE ATESIA

KREU I RREGULLA TE PERGJITHSHME

Neni 165

Amësia dhe atësia e fëmijës se lindur nga martesë provohen nga akti i lindjes, i regjistruar ne regjistrin e gjendjes civile.

Neni 166

Nuk mund te ngrihet padi për vërtetimin e amësisë ose atësisë për një fëmijë qe nuk ka lindur i gjalle.

Neni 167

Nga njohja e amësisë ose e atësisë se një fëmijë të lindur jashtë martese nuk mund të hiqet dore.

Neni 168

Ne rastin e ngatërrimit ose zëvendësimit të fëmijës, në çdo rast, edhe kur behet në mënyrë të pavullnetshme, mund të kërkohet me padi njohjeje ose kundërshtimi një identitet i ndryshëm i fëmijës, nëse konstatimi është bërë përpara ose pas marrjes së aktit të lindjes.

Neni 169

Ne mungese të aktit të lindjes ose në qoftë se fëmija është regjistruar me emër të rreme, ose pa treguar emrin e nënës dhe të atit, amësia dhe atësia mund të vërtetohen me vendim gjyqësor.

Neni 170

Njohja e amësisë dhe atësisë së fëmijës të lindur jashtë martese

Amësia dhe atësia e fëmijës së lindur jashtë martese mund të vendosen me ane të njohjes vullnetare ose nëpërmjet një vendimi gjyqësor dhe për prindërit krijon të drejta dhe detyrime të njëjta, në mënyrë prapavepruese, si për fëmijët e lindur nga martesat.

Mbiemri i fëmijës së lindur jashtë martese

Neni 171

Fëmija i lindur jashtë martese merr mbiemrin e prindit, amësia ose atësia e të cilit është vendosur me përpara. Në qoftë se amësia dhe atësia vendosen në të njëjtën kohë, prindërit vendosin me marrëveshje se cilin mbiemër do të mbaje fëmija. Në rast mosmarrëveshjeje, fëmijës i vendoset mbiemri i të atit.

Neni 172

Njohja e një fëmijë nuk mund të pasohet nga një njohje tjetër, e ndryshme nga e para, në rast se kjo e fundit nuk është kundërshtuar në rrugë gjyqësore.

Neni 173

Kundërshtimi i njohjes

Njohja mund të kundërshtohet nga të gjithë personat që kanë një interes të ligjshëm dhe që kanë dijeni se njohja e bërë është e pavërtetë. Kundërshtimi mund të behet edhe nga personi që ka bërë njohjen, kur ajo është bërë në kushtet e mashtrimit ose kanosjes.

Të drejtën e kundërshtimit të njohjes e ka edhe prokurori, në rast se, nga të dhënat që figurojnë në aktet e gjendjes civile, rezultojnë pavërtetësia e amësisë dhe atësisë së deklaruar.

Neni 174

Efektet e vendimit

Vendimi i gjykatës që përcakton amësinë ose atësinë ka efekt që nga lindja e fëmijës.

KREU II AMESIA

Neni 175

Amësia e fëmijës vërtetohet me aktin e lindjes.

Njohja e amësisë Neni 176

Kur fëmija është regjistruar në aktin e lindjes me prindër të panjohur, nena mund ta njohë fëmijën. Njohjen e fëmijës mund ta bëjë edhe vetë nena e mitur.

Njohja mund të bëhet para nëpunësit të gjendjes civile ose me testament. Njohja e bërë nuk mund të revokohet edhe sikur të jetë bërë me testament.

Neni 177

Fëmija i regjistruar në aktin e lindjes me prindër të panjohur mund të kërkojë nga gjykata vërtetimin e amësisë.

E drejta e padisë për vërtetimin e amësisë nuk u kalon trashëgimtarëve të fëmijës, por gjykimi i filluar që me parë mund të vazhdojë nga trashëgimtarët.

Padia për vërtetimin e amësisë mund të ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve të gruas që kërkohet të vërtetohet se është nena.

E drejta e padisë për vërtetimin e amësisë nuk parashkruhet gjatë gjithë kohës që fëmija jeton.

Neni 178

Kundërshtimi i amësisë

Amësia e treguar në aktin e lindjes mund të kundërshtohet nga gruaja e regjistruar si nënë e fëmijës ose nga gruaja që kërkon të njihet si nënë ose nga fëmija kur bëhet madhor.

E drejta e padisë nuk u kalon trashëgimtarëve, por gjykimi i filluar mund të vazhdojë prej tyre.

Kjo padi mund të ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve të gruas së regjistruar si nënë. E drejta e padisë për kundërshtimin e amësisë nuk parashkruhet.

Neni 179

Kundërshtimi i njohjes së amësisë

Njohja e amësisë mund të kundërshtohet në gjykatë nga gruaja që kërkon të njihet si nënë, nga fëmija kur bëhet madhor ose nga prokurori.

E drejta e padisë nuk u kalon trashëgimtarëve, por gjykimi i filluar me parë mund të vazhdojë nga trashëgimtarët e paditësit.

Kjo padi mund të ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve të nënës që ka njohur fëmijën.

E drejta e padisë për kundërshtimin e amësisë nuk parashkruhet.

KREU III ATESIA

Neni 180

Fëmija që ka lindur gjatë martesës prezumohet se ka për atë bashkëshortin e nënës. Fëmija që ka lindur brenda 300 ditëve nga zgjidhja e martesës ose nga shpallja e pavlefshmërisë së martesës prezumohet se ka për atë ish-bashkëshortin e nënës. Kur fëmija ka lindur gjatë vazhdimit të martesës së dytë të nënës, prezumohet se ka për atë bashkëshortin e nënës me martesë të dytë, edhe sikur fëmija të ketë lindur brenda 300 ditëve nga zgjidhja e martesës së parë ose nga shpallja e pavlefshmërisë së saj.

Njohja e atësisë Neni 181

Atë i fëmijës së lindur jashtë martesës është personi madhor që e njeh fëmijën si të tij. Njohja e atësisë është e vlefshme kur për këtë jep pëlqimin nëna e fëmijës, të cilën e lajmëron nëpunësi i gjendjes civile. Kur nëna e kundërshton këtë njohje ose nuk përgjigjet brenda 1 muaji nga marrja e lajmërimit, burri që ka njohur fëmijën si të tij mund të ngrejë padi para gjykatës kompetente për të vërtetuar se ai është i ati i fëmijës. E drejta e padisë parashkruhet me kalimin e 1 viti nga data e marrjes së lajmërimit nga nëpunësi i gjendjes civile, për mospranimin nga ana e nënës.

Neni 182

Ati që ka mbushur moshën tetëmbëdhjete vjeç mund të njohe në çdo kohë fëmijën e tij të lindur jashtë martesës para nëpunësit të gjendjes civile ose me testament.

Njohja e bërë nga i ati ka efekt vetëm ndaj tij, në rastin kur nuk tregohet emri i nënës dhe kur ajo nuk ka dhënë pëlqimin për njohjen e fëmijës.

Njohja e atësisë së një fëmijë të lindur jashtë martesës nuk mund të revokohet edhe sikur të jete bërë me testament.

Neni 183

Padia për vërtetimin e atësisë së një fëmijë të lindur jashtë martesës mund të ngrihet nga nëna e fëmijës edhe kur ajo është e mitur ose nga kujdestari i saj, me pëlqimin e gjykatës.

E drejta e padisë së nënës parashkruhet me kalimin e 3 vjetëve nga lindja e fëmijës.

Padia për vërtetimin e atësisë mund të ngrihet edhe nga vete fëmija madhor.

E drejta e padisë nuk parashkruhet.

Padia për vërtetimin e atësisë mund të ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve të atij që kërkohet të vërtetohet se ishte i ati i fëmijës.

Kundërshtimi i atësisë së prezumuar Neni 184

Burri, që sipas nenit 180 të këtij Kodi, prezumohet se është atë i një fëmijë, mund të kundërshtojë atësinë e këtij fëmijë.

Padia për kundërshtimin e atësisë ngrihet kundër fëmijës, i cili përfaqësohet nga nëna. Kur nëna është në pamundësi dhe fëmija është i mitur, i caktohet një kujdestar i posaçme nga gjykata.

E drejta e padisë parashkruhet me kalimin e 1 viti, nga data që burri ka marrë dijeni për lindjen e fëmijës.

Neni 185

Nena mund te kundërshtojë qe te jete i ati i fëmijës se saj burri qe, sipas nenit 180 te këtij

Kodi, prezumohet i ati i këtij fëmijë.

Padia për kundërshtimin e atësisë mund te ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve te burrit.

E drejta e padisë parashkruhet me kalimin e një 1 viti nga lindja e fëmijës.

Neni 186

Fëmija, kur behet madhor, mund te kundërshtojë qe te jete i ati i tij bashkëshorti i nënës.

Padia për kundërshtimin e atësisë mund te ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve te te atit. E drejta e padisë nuk parashkruhet.

Kundërshtimi i njohjes se atësisë

Neni 187

Fëmija, kur behet madhor, mund te kundërshtojë qe te jete i ati i tij burri qe e ka njohur. Padia për kundërshtimin e atësisë mund te ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve te burrit qe ka bere njohjen.

E drejta e padisë nuk parashkruhet.

Neni 188

Burri qe e quan veten si i ati i fëmijës se lindur jashtë martese, mund te kundërshtojë qe një burrë tjetër, i cili e ka njohur fëmijën, te jete i ati i tij.

Kjo padi mund te ngrihet edhe kundër trashëgimtarëve te burrit qe ka njohur fëmijën si te tij.

E drejta e padisë parashkruhet me kalimin e 1 viti nga regjistrimi i atësisë ne regjistrin e gjendjes civile.

Vërtetimi i atësisë se fëmijës te lindur jashtë martese

Neni 189

Atësia e një fëmijë te lindur jashtë martese mund te vërtetohet me vendim te gjykatës, ne rast se gjate gjykimit provohet se ne kohen e zënies se fëmijës i ati bashkëjetonte me nënën e fëmijës, ose ka kryer marrëdhënie seksuale me apo pa dhune, ose i ka premtuar martese, ose nga një gjykim penal apo civil rezulton ne mënyrë te drejtpërdrejtë ose tërthorazi atësia e fëmijës se lindur jashtë martese, si dhe kur dihet publikisht se ai e ka njohur fëmijën si te tijin.

Neni 190

Kur ka shkaqe te përlijtura, gjykata mund te zgjasë afatet e mësipërme te parashkrimit, me kërkesën e personit te interesuar.

Neni 191

E drejta e padisë, e parashikuar ne nenet 184, 185, 186, 187 dhe 188 te këtij Kodi, nuk u takon trashëgimtarëve te paditësit, por gjykimi i filluar me pare mund te vazhdoje nga trashëgimtarët e tij.

Ne rast se fëmija është zënë kur mungonte bashkëshorti i nënës dhe ky ka vdekur pa u plotësuar afati brenda te cilit mund te ngrihet padia për kundërshtimin e atësisë, te paralindurit ose te paslindurit e tij mund ta ngrënë padinë brenda 6 muajve nga data e vdekjes se tij.

TITULLI II DETYRIMI PER USHQIM

KREU I PERSONAT E DETYRUAR

Neni 192

Detyrim për ushqim kane, sipas radhës:

- a) bashkëshorti ndaj bashkëshortit tjetër dhe fëmijët ndaj prindërve te tyre;
- b) prindërit ndaj fëmijëve te tyre;
- c) te paslindurit ndaj te paralindurve te tyre, qe nuk janë prindër, sipas radhës me te afërt;
- d) te paralindurit ndaj te paslindurve te tyre, qe nuk janë fëmijë te tyre, sipas radhës me te afërt;
- d) vëllezërit dhe motrat ndaj vëllezërve dhe motrave te tyre, sipas radhës me te afërt.

Neni 193

Detyrimi i përfituesit te dhurimit

Përfituesi i dhurimit, ne preference kundrejt çdo te detyruari tjetër, detyrohet t'i japë dhuruesit detyrimin për ushqim, përveçse kur behet fjale për dhurim te bere lidhur me një martesë ose për një dhurim me kusht.

Neni 194

Detyrimi midis njerkut, njerkës dhe thjeshtërve te tyre

Kane detyrim për ushqim edhe njerku e njerka ndaj thjeshtërve te tyre te mitur, përveç rasteve kur këta kane persona te tjerë qe kane detyrimin për ushqim ndaj tyre dhe janë ne gjendje ta japin tete detyrim.

Thjeshtrit kane detyrimin për ushqim për njerkun dhe njerkën e tyre, kur këta ia kane dhënë për një kohe te gjate këtë detyrim dhe janë kujdesur për ta ne milici, jo me pak se 10 vjet. Ne këtë rast thjeshtrit ngarkohen me dhënien e detyrimit për ushqim njëlloj si ndaj prindërve te tyre.

Neni 195

Detyrimi për ushqim pushon ne qofte se martesë ndërmjet prindit dhe njerkës ose njerkut është zgjidhur.

Neni 196

Pamundësia e dhënies së detyrimit për ushqim

Kur personat e ngarkuar për dhënien e detyrimit për ushqim nuk janë në gjendje që ta japin këtë tërësisht ose pjesërisht, ky detyrim u kalon tërësisht ose pjesërisht personave që janë në radhë të me pasme.

Prindërit nuk shkarkohen nga detyrimi për ushqim ndaj fëmijëve të tyre, edhe sikur t'u jete hequr përgjegjësia prindërore.

Detyrimi për ushqim ndërmjet prindërve dhe fëmijëve

Neni 197

Prindërit kanë detyrimin për ushqim ndaj fëmijëve të tyre, kur këta nuk kanë mjete të mjaftueshme për të jetuar.

Një fëmijë i mitur mund t'u kërkojë prindërve të tij detyrimin për ushqim edhe kur ka pasuri, kur të ardhurat nga pasuria dhe nga puna e tij nuk i përmbushin nevojat e tij.

Detyrimi për ushqim vazhdon edhe për kohën që fëmijët madhore ndjekin shkollën e mesme ose të lartë, deri në moshën njëzetepesë vjeç.

Neni 198

Detyrimi për ushqim lind vetëm kur personi që kërkon këtë detyrim është i paaftë për punë dhe nuk ka mjete të mjaftueshme për të jetuar.

Neni 199

Detyrimi ndërmjet bashkëshortëve

Bashkëshorti që është i paaftë për punë dhe pa mjete të mjaftueshme për të jetuar, ka të drejtë të kërkojë detyrimin për ushqim nga bashkëshorti tjetër.

Detyrimi për ushqim kërkohet në të njëjtën kohë me padinë për zgjidhjen e martesës. Kjo kërkesë mund të paraqitet edhe brenda 6 muajve, nga data që vendimi për zgjidhjen e martesës ka manë forme të prera, me kusht që paaftësia dhe mungesa e mjeteve të mjaftueshme për të jetuar të kenë ekzistuar gjatë martesës.

Neni 200

Mbarimi i detyrimit ndërmjet bashkëshortëve

Detyrimi për ushqim, sipas nenit 199 të këtij Kodi, caktohet për një kohë jo më të gjatë se 6 vjet pas zgjidhjes së martesës.

Ky detyrim pushon para këtij afati, kur bashkëshorti, që e gëzonte këtë të drejtë, lidh martesë të re ose behet i aftë për punë, ose siguron mjete të mjaftueshme për të jetuar, ose kur gjykata, duke marrë parasysh rrethanat, çmon se nuk është i denjë për të përfituar nga kjo të drejtë.

Kufijtë e detyrimit për ushqim

Neni 201

Detyrimi për ushqim mund të kërkohet vetëm nga ai që është nevojtar dhe nuk është në gjendje të sigurojë nevojat e domosdoshme të tij.

Detyrimi për ushqim duhet të caktohet në raport me nevojat e atij që e kërkon dhe mundësitë ekonomike të atij që detyrohet. Ai nuk duhet të kapërcejë atë që është e nevojshme për jetën e personit që përfiton detyrimin për ushqim, duke pasur parasysh rrethanat e jetës së tij.

Neni 202

Në rastin e dhurimit, përfituesi i tij nuk mund të detyrohet me shumë sesa vlera e pasurisë së dhuruar që ekziston në pasurinë e tij.

Neni 203

Kufijtë e detyrimit midis vëllezërve dhe motrave

Detyrimi për ushqim midis vëllezërve dhe motrave kufizohet vetëm në nevojat e domosdoshme.

Këtu mund të përfshihen edhe shpenzimet e edukimit dhe arsimimit, kur bëhet fjalë për vëllezërit dhe motrat e mitura.

Konkurrimi i te detyruarve

Neni 204

Nëse për dhënien e detyrimit për ushqim ka shumë të detyruar të së njëjtës shkalle, të gjithë janë të detyruar solidarisht në dhënien e këtij detyrimi, secili në raport me mundësitë e tij ekonomike.

Nëse personat e thirrur në një shkallë të mëparshme nuk janë në gjendje që ta përballojnë plotësisht ose pjesërisht detyrimin për ushqim, ky u kalon plotësisht ose pjesërisht personave të thirrur në një shkallë të më pasme.

Neni 205

Nëse personat e detyruar nuk bien dakord' për kufijtë e detyrimit për ushqim, për shpërndarjen dhe mënyrën e dhënies së tij, sipas rrethanave konkrete, vendos gjykata.

Konkurrimi i personave që marrin detyrimin për ushqim

Neni 206

Kur disa persona marrin detyrimin për ushqim nga i njëjti person i detyruar dhe kur ky i fundit nuk është në gjendje të përballojë nevojat e secilit prej tyre, gjykata vendos detyrimin për ushqim, duke marrë parasysh shkallën e afërsisë dhe nevojat që ka secili prej personave që merr këtë detyrim.

Neni 207

Heqja, pakësimi ose shtimi i detyrimit për ushqim

Gjykata, me kërkesën e personit të interesuar, mund të pakësojë, të heqë ose të shtojë detyrimin për ushqim, të caktuar me vendim të formës së prere, kur rrethanat në bazë të të cilave është dhënë vendimi kanë ndryshuar me vonë.

Detyrimi për ushqim mund të pakësohet edhe për shkak të sjelljes së çrregullt ose të qortueshme të personit që e përfiton atë.

Nëse pas përcaktimit të detyrimit për ushqim konstatohet se një nga personat e detyruar në shkallë të mëparshme është në gjendje që ta japë atë, gjykata vendos zëvendësimin këtij detyrimi.

Në këtë rast, personi i detyruar në shkallën e më pasme nuk çlirohet nga ky detyrim, pa u caktuar detyrimi për ushqim ndaj personit në shkallën e mëparshme.

Neni 208

Pagimi i shpenzimeve

Cilido që ka bërë shpenzime për ushqimin e një personi, pa qene i detyruar, ka të drejtë të kërkojë me padi kthimin e asaj që ka paguar nga ai që ka qene i detyruar për ushqim, në qoftë se shpenzimet e bën kanë qene të nevojshme.

Neni 209

Mënyra e përmbushjes së detyrimit për ushqim

Personi që ka detyrimin për ushqim ka të drejtën e zgjedhjes për përmbushjen e detyrimit nëpërmjet pagesës bankare ose të drejtpërdrejtë, që parapaguhet periodikisht, ose duke e mbajtur në shtëpinë e tij atë që merr detyrimin për ushqim.

Gjykata, sipas rrethanave, përcakton mënyrën e dhënies së detyrimit për ushqim.

Në rast nevojë urgjente, gjykata vendos detyrimin për ushqim në ngarkim të njërit prej personave të detyruar. Në këtë rast, personi i detyruar ruan të drejtën e padisë së regresit ndaj personave të tjerë.

Fillimi i detyrimit për ushqim

Neni 210

Detyrimi për ushqim fillon nga data e ngritjes së padisë.

Pakësimi ose heqja e detyrimit për ushqim, të caktuar me vendim të formës së prere dhe të paekzekutuar, fillon nga data kur kanë ndryshuar rrethanat, në bazë të të cilave është dhënë vendimi, kurse shtimi i tij fillon nga data e ngritjes së padisë.

Neni 211

Kur një vendim, që përmban një detyrim për ushqim, vihet në ekzekutim pas 6 muajve nga data që ka marrë formë të prere, detyrimet e prapambetura për ushqim janë të kërkueshme vetëm për 6 muajt e fundit.

Neni 212

Pushimi i detyrimit për ushqim

Detyrimi për ushqim pushon me vdekjen e personit të detyruar, personit që e përfiton atë, edhe sikur ky detyrim, që përmbahet, në një vendim të formës së prere, të mos jetë ekzekutuar.

Ndalimi i kompensimit dhe i zëvendësimit të detyrimit për ushqim

Neni 213

E drejta për të kërkuar detyrimin për ushqim nuk mund t'i kalojë një personi tjetër. Personi që ka detyrimin për ushqim nuk mund të kërkojë që ky detyrim të shlyhet me një kredi që ka ndaj personit që e përfiton atë, edhe sikur të këtë detyrime të prapambetura për ushqim.

Neni 214
Heqja dore

Heqja dore nga e drejta për të marrë detyrimin për ushqim për kohën e ardhshme është e pavlefshme.

TITULLI III PERGJEGJESIA PRINDERORE

KREU I KUPTIMI I PËRGJEGJËSISË PRINDERORE

Neni 215

Përgjegjësia prindërore përfshin tërësinë e të drejtave dhe detyrave që kanë për qëllim të sigurojnë mirëqenien emocionale, sociale dhe materiale të fëmijës, duke u kujdesur për të, duke mbajtur raporte vetjake me të, duke i siguruar atij mirërritjen, edukimin, arsimimin, përfaqësimin ligjor dhe administrimin e pasurive të tij.

Neni 216
Kufijtë e përgjegjësive prindërore

Fëmija ndodhet nën përgjegjësinë prindërore deri në arritjen e moshës madhore.

Neni 217
Detyrimi reciprok

Prindërit dhe fëmijët reciprokisht duhet të ndihmojnë, të duan dhe të respektojnë njëri tjetrin.

Neni 218
Kthimi i fëmijës

Prindërit mund të kërkojnë nga gjykata kthimin e fëmijës së tyre të mitur, kur nuk jeton pranë tyre dhe mbahet pa të drejtë nga persona të tjerë. Gjykata, për rrethana të rënda, mund të mos vendosë kthimin, në qoftë se ky vjen në kundërshtim me interesin me të lartë të fëmijës. Gjykata merr edhe mendimin e fëmijës kur ka mbushur moshën dhjetë vjeç .

Neni 219
Marrëdhëniet e fëmijës me gjyshërit

Prindërit nuk mund të ndalojnë fëmijën të këtë marrëdhënie vetjake me gjyshërit e tij, me përjashtim të rasteve kur ekzistojnë shkaqe të rënda. Në rast mosmarrëveshjeje midis palëve, gjykata mund të vendosë për mënyrën e rregullimit të këtyre marrëdhënieve.

KREU II USHTRIMI I PËRGJEGJËSISË PRINDERORE

Ushtrimi i përbashkët i përgjegjësisë prindërore
Neni 220

Përgjegjësia prindërore u përket dhe ushtrohet se bashku nga te dy prindërit në lidhje me fëmijën e lindur gjatë martesës së tyre ose jashtë martesë, nëse është njohur nga te dy prindërit.

Neni 221

Ne qofte se prindërit nuk bien dakord për atë që kërkon interesi i fëmijës, ata mund t'i drejtohen gjykatës, e cila vendos pasi është përpjekur ta zgjidhe çështjen me pajtim.

Neni 222

Kur njeri nga prindërit kryen një veprim të zakonshëm me të tretet, që lidhet me ushtrimin e përgjegjësisë prindërore, ai prezumohet se ka marrë edhe pëlqimin e prindit tjetër.

Neni 223

Humbja e përgjegjësisë prindërore

Prindërit e fëmijës mund të humbasin përgjegjësinë prindërore nëpërmjet një vendimi penal që i ka dënuar ata si autore ose si bashkëpunëtore për një veprë penale ndaj fëmijës së tyre si bashkëpunëtore në një veprë penale të kryer nga fëmija i tyre ose nëse janë dënuar për ndonjë nga shkaqet e braktisjes së familjes, për sa kohë që ata nuk kanë marrë përsipër detyrimet që kanë ndaj saj.

Pamundësia e ushtrimit të përgjegjësisë prindërore

Neni 224

Ne qofte se prindërit e fëmijës kanë vdekur, janë në pamundësi të ushtrojnë përgjegjësinë prindërore për shkak të pazotësisë për të vepruar, të mungesës ose për arsye veçanërisht të renda, fëmija mund t'i besohet një anëtarit të familjes, një personi të caktuar si kujdestar, një familjeje kujdestare ose edhe një institucioni të përkujdesjes.

Ne këtë rast merret mendimi i sektorit të ndihmës dhe shërbimeve sociale, sipas dispozitave për kujdestarinë.

Neni 225

Ne qofte se njeri nga prindërit është para pamundësisë së ushtrimit të përgjegjësisë prindërore ose kur njeri nga prindërit ka vdekur, përgjegjësia prindërore ushtrohet nga prindi tjetër.

Neni 226

Përgjegjësia prindërore pas zgjidhjes së martesës

Ne qofte se prindërit e fëmijës kanë zgjidhur martesën, ushtrimi i përgjegjësisë prindërore behet sipas Kreut III "Pasojat e zgjidhjes së martesës" të këtij Kodi.

Neni 227

Përgjegjësia prindërore ndaj fëmijës se lindur jashtë martese

Përgjegjësia prindërore ndaj fëmijës se lindur jashtë martese ushtrohet nga prindi që e ka njohur fëmijën si të tij. Në qoftë se ai është njohur nga të dy prindërit, përgjegjësinë prindërore e kanë të dy prindërit.

Me kërkesë të të atit, të nënës ose të prokurorit, gjykata mund të ndryshojë kushtet e ushtrimit të përgjegjësisë prindërore dhe të vendosë që ai të ushtrohet nga njëri prind ose nga të dy bashkërisht. Gjkata në këtë rast vendos se me cilin prind do të banojë fëmija.

Gjkata vendos për të drejtën e vizitës dhe të mbikëqyrjes së prindit, me të cilin fëmija nuk banon.

Heqja e përgjegjësisë prindërore

Neni 228

Kur prindi shpërdoron përgjegjësinë prindërore ose tregon pakujdesi të rëndë në ushtrimin e saj, ose me veprimet e tij ndikon në mënyrë të dëmshme në edukimin e fëmijëve, me kërkesën e prindit tjetër, të të afërmeve të fëmijës ose të prokurorit, mund t'i hiqet përgjegjësia prindërore.

Heqja e përgjegjësisë prindërore bëhet me vendim të gjykatës, duke u thirrur si i paditur prindi, për të cilin kërkohet kjo heqje.

Neni 229

Gjkata vendos që heqja e përgjegjësisë prindërore të shtrihet mbi të gjithë ose mbi disa nga fëmijët e lindur para vendimit të gjykatës për heqjen e përgjegjësisë.

Heqja e përgjegjësisë prindërore e shkarkon fëmijën nga detyrimi për ushqim ndaj prindërve, me përjashtim të rastit kur gjykata vendos ndryshe.

Neni 230

Kthimi i përgjegjësisë prindërore

Përgjegjësia prindërore mund të kthehet me vendim të gjykatës, kur pushon shkakun për të cilin është hequr kjo përgjegjësi.

KREU III

PERGJEGJESIA PRINDERORE PER PASURINE E FEMIJES

Përfaqësimi dhe administrimi

Neni 231

Prindërit e fëmijës kanë të drejtën e administrimit dhe të përdorimit të pasurisë së fëmijës së tyre.

Neni 232

Prindërit përfaqësojnë fëmijën e tyre të mitur që nuk ka mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç në të gjitha veprimet juridike, me përjashtim të atyre që, sipas ligjit, i mituri mund t'i kryejë vetë.

I mituri qe ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç i kryen vete veprimet juridike, por kurdoherë me pëlqimin paraprak te prindërve, me përjashtim te atyre qe, sipas ligjit, mund t'i kryeje vete.

Neni 233

Pasuria e te miturit qe nuk ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç administrohet nga prindërit ne dobi te fëmijës, kurse pasuria e te miturit qe ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç administrohet nga vete i mituri, por gjithmonë me pëlqimin paraprak te prindërve.

Neni 234

Tjetërsimi i pasurisë se paluajtshme te çdo fëmijë te mitur deri ne moshën tetëmbëdhjete vjeç, lenia hipoteke, ngarkimi me një barre, marrja hua ne emër te te miturit, heqja dore nga trashëgimia apo leku ose mospranimi i një dhurimi, si dhe përgjithësisht veprimet qe kapërcejnë kufijtë e një administrimi te thjeshte te çdo pasurie te te miturit, mund te kryhen vetëm kur e kërkon interesi i te miturit dhe me autorizim te gjykatës se vendbanimit te te miturit.

Veprimi juridik, qe është kryer pa u marre autorizimi i gjykatës, mund te shpallet i pavlefshëm me kërkesën e prokurorit, te prindit ose te kujdestarit te te miturit.

Ne qofte se gjykata jep pëlqimin me vone, veprimi juridik nuk shpallet i pavlefshëm.

Neni 235

Përdorimi i te ardhurave te fëmijës

Prindërit mund te përdorin te ardhurat nga pasuria e fëmijës, qe ata administrojnë, për mirërritjen, edukimin dhe arsimimin e tij.

Ata mund t'i përdorin këto te ardhura, për te plotësuar nevojat e domosdoshme te familjes, kur nuk kane pasuri te mjaftueshme për t'i plotësuar vete ata. Te ardhurat e mbetura kthehen ne pasurinë e fëmijës.

Neni 236

Administrimi i pasurisë

Administrimi i pasurisë se fëmijës behet nga te dy prindërit bashkërisht, ne rastin kur ata e ushtrojnë përgjegjësinë prindërore bashkërisht dhe ne rastet e tjera ose nga i ati apo nga nena Nen kontrollin e gjykatës, sipas neneve 234 dhe 235 te këtij Kodi.

E drejta e përdorimit te pasurisë se fëmijës është e lidhur me te drejtën e administrimit ligjor Kjo e drejte u takon te dy prindërve bashkërisht ose atij qe është i ngarkuar me administrimin e pasurisë se fëmijës.

Neni 237

E drejta e përdorimit te pasurisë se fëmijës nga prindi pushon:

- a) kur fëmija behet madhor;
- b) për shkaqet për te cilat merr fund përgjegjësia prindërore ose administrimi ligjor;
- c) për te gjitha shkaqet qe lidhen me marrjen fund te uzufruktit.

Neni 238

Detyrimet qe lidhen me te drejtën e përdorimit te pasurisë se fëmijës janë:

- a) detyrimet qe kane personat qe gëzojnë te drejtën e uzufruktit ne një pasuri;
- b) detyrimi për ushqim, mirërritje, edukim dhe arsimim te fëmijës, ne baze te pasurisë.

Neni 239

E drejta e përdorimit te pasurisë se fëmijës nuk shtrihet mbi pasurinë qe ai fiton nga puna e tij, as mbi pasurinë qe i është dhuruar ose qe i ka kaluar me trashëgimi, kur prindi është ndaluar shprehimisht te këtë te drejtën e përdorimit mbi këtë pasuri.

TITULLI IV BIRESIMI

Neni240

Interesi i te miturit

Birësimi lejohet vetëm ne rast se është ne interesin e larte te te miturit dhe garanton respektimin e te drejtave te tij themelore.

Kushtet e birësimit

Neni 241

Birësohet vetëm i mituri.

Birësuesi duhet te këtë një diference moshe te paktën 18 vjet me te birësuarin.

Ne qofte se birësohet fëmija i bashkëshortit, diferenca e moshës duhet te jete jo me pak se 15 vjet.

Neni 242

I mituri nuk mund te birësohet nga shume persona, përveç rastit kur ata janë bashkëshortë.

Birësimi i ri lejohet pas vdekjes se birësuesit ose te birësuesve apo pas vdekjes se njërit prej birësuesve, ne qofte se kërkesa është paraqitur nga bashkëshorti i ri i birësuesit.

Ndalimet e birësimit

Neni 243

Nuk mund te birësohet një person nga te paralindurit e tij, si edhe vëllai nga motra dhe anasjelltas.

Neni 244

Nuk mund te birësohet një person nga kujdestari i tij, pa u pare përpara nga gjykata administrimi i pasurisë se te miturit prej tij, dorëzimi i pasurisë se te miturit, si dhe vlerësimi i detyrimeve ne ngarkim te kujdestarit ose dhënia e garancisë nga kujdestari për përmbushjen e këtyre detyrimeve.

Neni 245

Personi nuk mund te birësojë kur:

- a) i është hequr nga gjykata përgjegjësia prindërore;

- b) vuan nga një sëmundje psikike ose ka zhvillim mendor te mete, si dhe vuan nga një sëmundje, e cila mund të vere ne rrezik shëndetin dhe jetën e atij që do të birësohet;
- c) nuk ka garancinë si person, se do të kryejë ne rregull detyrën e birësuesit ne lidhje me mirërritjen, edukimin dhe arsimimin e atij që do të birësohet.

Pëlqimi për birësim

Neni 246

Për birësimin e te miturit kërkohet pëlqimi i te dy prindërve të tij.

Ne qofte se njeri nga te dy prindërit ka vdekur, nuk është ne gjendje të shprehe vullnetin e tij ose i është hequr përgjegjësia prindërore, pëlqimi i prindit tjetër është i mjaftueshëm.

Kur fëmijës i kane vdekur te dy prindërit, kur atyre u është hequr zotësia për të vepruar ose janë te panjohur, gjykata vendos nëse fëmija duhet të birësohet.

Kur birësuesi është i martuar, duhet të merret pëlqimi i bashkëshortit të tij.

Kur i birësuari ka mbushur moshën dhjete vjeç merret mendimi i tij dhe ne moshën dymbëdhjetë vjeç kërkohet pëlqimi i tij.

Neni 247

Pëlqimi për birësim jepet përpara gjykatës kompetente. Ne rast se personi ka vendbanimin ose vendqëndrimin e tij ne një shtet tjetër, mund të japë pëlqimin para agjentit diplomatik ose konsullor pranë ambasadës ose konsullatës shqiptare.

Neni 248

Pëlqimi për birësim mund të tërhiqet nga prindërit biologjike, brenda 3 muajve nga çasti i dhënies se tij.

Kjo periudhe shërben edhe si periudhe prove për marrëdhëniet midis birësuesve dhe te birësuarit.

Periudha e provës shërben për të vendosur një marrëdhënie birësuese midis një fëmijë dhe një familjeje.

Prindërit mund të tërheqin pëlqimin e tyre edhe pas kalimit të afatit tremujor, deri ne çastin e marrjes se vendimit nga gjykata kompetente.

Gjykata, përpara se të vendose, duhet të verifikojë nëse janë plotësuar afatet e mësipërme, nëse janë bere te gjitha përpjekjet e nevojshme për kthimin e fëmijës pranë prindërve biologjike dhe nëse gjate bashkimit ka funksionuar marrëdhënia e te miturit me birësuesit.

Ne qofte se peroni, që i është besuar fëmija gjate periudhës se provës dhe me pas, refuzon ta kthejë atë, prindërit mund t'i drejtohen gjykatës, e cila mund të vendose kthimin e fëmijës ne rast se kjo është ne interesin e tij.

Neni 249

Nëse birësuesi vdes pasi ka dhënë pëlqimin dhe para dhënies se vendimit, gjykata mund të vazhdojë procedurën e gjykimit për përfundimin e birësimit.

Trashëgimtarët e birësuesit mund të paraqesin ne gjykate pretendime për të kundërshtuar birësimin.

Nëse birësimi pranohet nga gjykata, ai sjell efekte që nga çasti i dhënies se pëlqimit nga birësuesi.

Deklarimi i braktisjes

Neni 250

Gjykata e rrethit mund të deklarojë të braktisur të miturin që ndodhet pranë një institucioni të përkujdesjes sociale, publik ose privat, ose të personit që e ka në përkujdesje, kur prindërit e tij, në mënyrë të dukshme, nuk janë interesuar për të gjatë një viti, përpara paraqitjes së kërkesës për deklarimin e braktisjes.

Kur i mituri ka qene strehuar që nga lindja e tij në një institucion, afati prej 1 viti kufizohet në 3 muaj.

Konsiderohen në mënyrë të dukshme të painteresuar për fëmijën prindërit që vullnetarisht nuk kanë mbajtur marrëdhënie të përzemërta të nevojshme për rritjen e tij dhe që kanë treguar pakujdesi të rënde në ushtrimin e përgjegjësisë prindërore.

Gjykata i kërkon personit që ka paraqitur kërkesën shpjegime nëse ka bërë përpjekje për gjetjen e prindërve biologjike të fëmijës dhe kthimin e fëmijës në familjen biologjike, nëse kjo është e mundur.

Braktisja nuk deklarohet kur, gjatë afatit të parashikuar në paragrafin e parë të këtij neni, një anëtar i familjes ka kërkuar të marrë përsipër rritjen e fëmijës dhe kjo kërkesë është konsideruar në përputhje me interesin e fëmijës.

Neni 251

Kërkesa për deklarimin e braktisjes bëhet nga drejtuesi i institucionit ku ndodhet fëmija ose nga personi që e ka në përkujdesje. Kërkesa i dërgohet gjykatës, nën juridiksionin e se cilës ndodhet institucioni ose vendbanimi i personit që e ka marrë në përkujdesje të miturin.

Çdo person që ka një interes ligjshëm për mbrojtjen e fëmijës, mund të ndërhyjë në procesin e gjykimit.

Gjykata, që deklaron të braktisur të miturin, cakton në të njëjtin vendim edhe kujdestarin për mirërritjen, edukimin dhe arsimimin e fëmijës, një institucion të përkujdesjes sociale ose një person të caktuar, nisur nga interesi më i lartë i të miturit.

Neni 252

Paraqitja e kërkesës

Personat që dëshirojnë të birësojnë të mitur shqiptarë mund të birësojnë vetëm të miturit që figurojnë në listat e Komitetit Shqiptar të Birësimit.

Komiteti Shqiptar i Birësimit është autoritet qendror i pavarur, veprimtaria e të cilit rregullohet me ligj të veçantë.

Shtetasit e huaj nuk mund t'i drejtohen drejtpërdrejt Komitetit Shqiptar të Birësimit. Kërkesa e tyre i paraqitet Komitetit Shqiptar të Birësimit nëpërmjet autoriteteve publike kompetente ose organizmave private të parashikuar në ligj. Kërkesa dhe dokumentet që e shoqërojnë duhet të jenë të përkthyer në gjuhën shqipe dhe të legalizuara, sipas ligjit të vendit ku jeton birësuesi.

Shtetasit shqiptarë që kanë vendbanimin e tyre jashtë vendit dhe shtetasit e huaj rezidentë prej 2 vjetësh në Shqipëri, mund t'i drejtohen drejtpërdrejt Komitetit Shqiptar të Birësimit.

Neni 253

Detyrimi i Komitetit Shqiptar të Birësimit

Pas shqyrtimit të kërkesës dhe të dokumenteve përkatëse, Komiteti Shqiptar i Birësimit i dërgon gjykatës studimin për personin që kërkon të birësojë dhe atë të të miturit që mund të birësohet.

Komiteti Shqiptar i Birësimit i dërgon gjykatës edhe pëlqimin me shkrim për këtë birësim dhe për birësimet ndërvendase, si dhe konfirmimin se i mituri nuk ka pasur mundësi të birësohet në Shqipëri për një afat prej 6 muajsh nga data e regjistrimit në listat e këtij Komiteti.

Neni 254

Gjykata kompetente

Kërkesa për birësim, e bërë nga një shtetas shqiptar, behet në gjykatën e vendbanimit të personit që kërkon të birësojë.

Kërkesa për birësim, e bërë nga një shtetas i huaj ose shqiptar që banon jashtë shtetit, paraqitet në gjykatën nën juridiksionin e se cilës ndodhet vendbanimi i të miturit.

Kërkesa për birësimin e të miturit shqiptar që banon jashtë shtetit paraqitet në gjykatën e rrethit gjyqësor Tiranë.

Ndërhyrja në proces

Neni 255

Çdo person që ka një interes të ligjshëm për mbrojtjen e të miturit si dhe prokurori mund të ndërhyjnë në procesin e birësimit, si dhe kanë të drejtën e ankimit kundër vendimit të gjykatës.

Neni 256

Në rast se gjatë procedurës për birësimin e një fëmijë rezulton se është paraqitur një kërkesë në gjykatë, për njohje atësie, procedura pezullohet deri në përfundim të gjykimit për njohjen e atësisë.

Neni 257

Ndalimet për birësimin ndërvendas

Kushtet dhe efektet e birësimit të shpallur në Shqipëri përcaktohen nga legjislacioni shqiptar. Birësimi ndërvendas nuk lejohet kur:

- a) birësimi nuk njihet në shtetin ku banojnë birësuesit;
- b) arrihet në përfundimin se birësimi është me pasoja të rënda për të miturin;
- c) i mituri, në shtetin ku banojnë birësuesit, nuk gëzon të njëjtat të drejta që njihen në Shqipëri.

Birësimi ndërvendas lejohet pasi fëmija ka qëndruar në pritje për 6 muaj në listat e Komitetit Shqiptar të Birësimit dhe, gjatë kësaj periudhe, janë ezauruar të gjitha mundësitë për të bërë birësimin brenda vendit.

Neni 258

Efektet e birësimit

Birësimi i prodhon efektet e tij nga data që vendimi merr formë të prapë. Birësimi është i përvokueshëm.

Gjykata i dërgon vendimin e formës se prere për regjistrim zyrës se gjendjes civile, ku ka regjistrin themeltar birësuesi.

Marrëdhëniet ndërmjet birësuesit dhe te birësuarit
Neni 259

Me birësimin ndërmjet birësuesit dhe gjinisë se tij, nga njëra ane, dhe te birësuarit dhe te paslindurve te tij, nga ana tjetër, lindin te drejta dhe detyra te njëjta me ato qe kane ndërmjet tyre personat qe janë gjini. Te drejtat dhe detyrat ndërmjet te birësuarit dhe te paslindurve te tij, nga njëra ane, dhe gjinisë se tij, nga ana tjetër, pushojnë.

Kur njeri nga prindërit e te birësuarit është bashkëshort i birësuesit, i birësuarit nuk i shkëput lidhjet me këtë prind dhe gjininë e tij.

Atësia, mëmësia dhe mbiemri i te birësuarit
Neni 260

I birësuarit merr mbiemrin e birësuesit dhe ne rast te birësimit nga te dy bashkëshortët, mbiemrin e përbashkët te tyre; ne qofte se ata kane mbiemra te ndryshëm vendosin me marrëveshje se cilin mbiemër do te mbaje i birësuarit; ne rast mosmarrëveshjeje fëmija merr mbiemrin e te atit.

Me kërkesë te birësuesit ose te birësuesve, gjykata mund te ndryshoje emrin e te birësuarit. I birësuarit merr për emër nene dhe ati atë te birësuesit ose birësuesve te tij.

Neni 261

Për birësimin surrogativ, te parashikuar ne ligjin nr.8876, date 4.4.2002 "Për shëndetin riprodhues", zbatohen te njëjtat kritere dhe procedura për birësimin, sipas këtij Kodi dhe legjislacionit përkatës.

Neni 262

I mituri, prindërit biologjike dhe birësuesit kane te drejtën e mirëbesimit për procesin dhe dokumentacionin e birësimit, si shprehje te respektimit te jetës private.

Kur mosha dhe niveli i pjekurisë e lejojnë, i mituri ka te drejte te njihet me historinë e tij dhe, nëse është e mundur, me te dhënat për prindërit biologjike.

TITULLI V
KUJDESTARIA

KREU I
KUJDESTARIA MBI TE MITURIT

Neni 263

Vendosja e kujdestarisë

Fëmijët e mitur vendosen ne kujdestari dhe gëzojnë mbrojtje te veçante nga shteti kur prindërit e tyre janë ne pamundësi për te ushtruar përgjegjësinë prindërore, për shkak se te dy prindërit kane vdekur ose nuk njihen, janë shpallur si te pagjetur, u është hequr përgjegjësia prindërore ose u është hequr zotësia për te vepruar, si dhe për çdo shkak tjetër te pranuar nga gjykata.

Gjykate kompetente për vendosjen ne kujdestari te te miturit është ajo e vendbanimit ose vendqëndrimit te te miturit.

E drejta për paraqitjen e kërkesës
Neni 264

Te drejtën për paraqitjen e kërkesës ne gjykate për kujdestar mbi te miturin e kane:

- a) te afërmit e fëmijës se mitur;
- b) cilido qe men njoftim për mbetjen e fëmijës pa prindër ose për lindjen e një fëmijë me prindër te panjohur;
- d) vete i mituri qe ka mbushur moshën katërmbëdhjetë vjeç;
- ç) prokurori;
- d) noteri, i cili ne çeljen e një testamenti vihet ne dijeni për caktimin e një kujdestari.

Neni 265

Gjykata vendos si kujdestar personin e caktuar nga prindi, qe ka ushtruar i fundit përgjegjësinë prindërore, me testament ose deklarate noteriale.

Kujdestari i caktuar, sipas paragrafit te pare te këtij neni, nuk është i detyruar te pranoje kujdestarinë.

Ne rastet kur kujdestari i caktuar sipas këtij neni nuk plotëson kushtet e kërkuara nga ky Kod, kujdestaria vendoset nga gjykata.

Familja kujdestare
Neni 266

Familja kujdestare është një familje alternative, e vendosur nga gjykata, për t'i ofruar fëmijës një mjedis familjar, kushte për mirërritje, përkujdesje fizike dhe mbështetje emocionale.

Evidentimi i familjeve kujdestare është përgjegjësi e sektorit te ndihmës dhe shërbimit social pranë bashkise ose komunës ku banon i mituri, e cila realizohet me firmosen e një deklarate gatishmërie nga familja për te marre fëmijë ne kujdestari

Numri i fëmijëve qe i jepen ne kujdestari te familjeve kujdestare duhet te jete i kufizuar, duke u dhënë prioritet ne këtë vendosje fëmijëve qe janë vëllezër dhe motra me njeri-tjetrin.

Neni 267

Ne rast se nuk është caktuar kujdestar nga prindi qe ka ushtruar i fundit përgjegjësinë prindërore, gjykata i jep prioritet zgjedhjes se kujdestarit midis paraardhësve, personave te afërt te te miturit, një familjeve kujdestare dhe, si alternative te fundit, institucionin publik ose privat.

Para se gjyqtari te caktoj kujdestarin, duhet te dëgjojë personin e zgjedhur si te tille dhe te marre mendimin e te miturit nëse ai ka mbushur moshën dhjete vjeç.

Gjykata, ne çdo rast, merr mendimin e sektorit te ndihmës dhe shërbimeve sociale pranë bashkise ose komunës se vendit ku zhvillohet gjykimi, i cili përmban ekzaminimin e zhvillimit te personalitetit te fëmijës ne kontekstin familjar edukativ e social dhe ekzaminimin e kushteve dhe përshtatshmërisë se fëmijës me personin kujdestar te ardhshëm, te familjes kujdestare ose institucionit te përkujdesjes.

Caktimi i kujdestarit nga gjykata behet duke pare cilësitë e personit kujdestar, te familjes kujdestare te zgjedhur ose te institucionit te përkujdesjes, sipas paragrafit te trete te këtij neni, si dhe pasi ka dëgjuar mendimin e një psikologu, qe duhet te jete i pranishëm gjate gjykimit.

Neni 268
Njoftimi i gjykatës

Nëpunësi i gjendjes civile, qe men njoftimin për vdekjen e te dy prindërve ose prindit te vetëm, qe ka lënë fëmijë ne moshe te mitur, ose te lindjes se një fëmijë nga prindër te panjohur, dhe noteri qe çel një testament, ku parashikohet caktimi i një kujdestari, duhet te njoftojnë gjykatën për faktin brenda 10 ditëve.

Njoftimi i gjykatës mund te behet edhe nga te afërmit e te miturit ose persona te tjerë te interesuar.

Gjykata, brenda 30 ditëve nga marrja njoftim ose nga paraqitja e kërkesës, vendos për caktimin e kujdestarit te te miturit.

Neni 269
Kujdestaria mbi disa te mitur

Për te miturit qe janë vëllezër e motra caktohet një kujdestar i vetëm, përveç rastit kur rrethanat e veçanta kërkojnë domosdoshmërinë e caktimit te me shume se një kujdestari.

Paaftësia dhe papajtueshmëria për te qene kujdestar
Neni 270

Nuk mund te caktohet kujdestar personi qe:

- a) është vete ne kujdestari;
- b) ka konflikt interesash me te miturin;
- c) nuk ka administrimin e lire te pasurisë se tij;
- ç) është përjashtuar nga kujdestaria për shkak te deklarimit me shkrim te prindit qe ka ushtruar i fundit përgjegjësinë prindërore;
- d) ka humbur ose i është hequr përgjegjësia prindërore, ose i është hequr detyra e kujdestarit ne një rast tjetër;
- dh) është i dënuar me burgim për një vepër penale dhe është gjate kohës se vuajtjes se dënimit, si dhe kur është dënuar për krime ndaj te miturve.
- e) ka mbushur moshën 65 vjeç;
- ë) për shkak te gjendjes se tij shëndetësore nuk mund ta ushtroje me lehtësi kujdestarinë;
- f) ushtron përgjegjësinë prindërore ne me shume se tre fëmijë;
- g) është i ngarkuar me me shume se dy kujdestari;
- gj) nuk jep pëlqimin për te qene kujdestar.

Neni 271
Kujdestaria ne institucionet e përkujdesjes

Kujdestaria mbi te miturin, i cili nuk ka te afërm te njohur ose te afte për te ushtruar detyrën e kujdestarit, mund t'i jepet nga gjykata një institucioni publik ose privat te licencuar për përkujdesjen e fëmijëve.

Drejtuesi i institucionit i delegon njërit nga punonjësit e tij te drejtën e ushtrimit te funksioneve te kujdestarit.

Drejtuesi i institucionit, brenda 10 ditëve nga caktimi i personit që merr funksionet e kujdestarit, i dërgon gjykatës aktin përkatës, i cili depozitohet në dosjen gjyqësore dhe pasqyrohet në regjistrin e kujdestarisë.

Neni 272

Funksionet e kujdestarit

Kujdestari kujdeset për të miturin, e përfaqëson atë në të gjitha veprimet juridike dhe administron pasurinë e tij, sipas dispozitave të këtij Kodi.

Neni 273

Detyrat e të miturit

I mituri duhet ta respektojë dhe t'i bindet kujdestarit. Ai nuk mund të braktisë banesën ose institucionin ku është lënë pa lejen e kujdestarit.

Kur largohet pa leje, kujdestari ka të drejtë ta kërkojë të miturin dhe, nëse është e nevojshme, t'i drejtohet gjykatës për kthimin e tij.

Gjate gjykimit duhet të dëgjohet dhe i mituri që ka mbushur moshën dhjetë vjeç, në praninë e psikologut.

Neni 274

Rastet e kujdestarisë së posaçme

Gjykata vendos caktimin e një kujdestari të posaçme kur:

a) ka konflikt interesash midis të miturit dhe prindërve ose midis të miturit dhe kujdestarit të tij, si dhe kur midis tyre duhet të kryhet një veprim juridik;

b) ka konflikt interesash midis të miturve, vëllezër dhe morra, që kanë të njëjtin kujdestar ose kur duhet të kryhet një veprim juridik midis tyre;

c) për shkak sëmundjeje ose për shkaqe të tjera, kujdestari i caktuar pengohet të kryejë një veprim të caktuar ose të japë pëlqimin për kryerjen e një veprimi.

Caktimi i kujdestarit të posaçme

Neni 275

Kujdestari i posaçme caktohet nga gjykata mbi bazën e kërkesës së prindit, të kujdestarit, se të afërmit të të miturit, të miturit që ka mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç dhe personave të interesuar.

Neni 276

Me caktimin e kujdestarit të posaçme, gjykata cakton kufijtë e detyrave dhe të drejtave të kujdestarit, sipas rrethanave të çdo rasti të veçantë.

Neni 277

Gjykata kompetente

Gjykate kompetente për caktimin e kujdestarit të posaçme është ajo e vendbanimit ose e vendqëndrimit të të miturit, ose e vendit ku ndodhet pasuria e tij.

Neni 278

Funksionet e kujdestarit te posaçme

Kujdestari i posaçme përfaqëson te miturin ne rastet kur interesi i tij është ne konflikt me interesin e kujdestarit.

Kur kujdestari i posaçme ndodhet ne konflikt interesash me te miturin, gjyqtari emëron një kujdestar tjetër.

Kujdestari i posaçme duhet te kërkojë caktimin e një kujdestari te ri ne çastin kur kujdestari nuk kryen ose braktis detyrën. Kujdestari i posaçme kujdeset për te miturin, e përfaqëson atë dhe mund te kryeje te gjitha veprimet qe kane te bëjnë me ruajtjen dhe administrimin e pasurisë ne raste urgjente.

Neni 279

Dhurimi ose disponimi me testament

Dhuruesi ose personi qe disponon me testament ne favor te një te mituri, edhe pse ky i fundit është nen përgjegjësinë e prindërve te tij, mund t'i caktojë atij një kujdestar te posaçme për pranimin dhe administrimin e pasurisë se dhuruar ose te lënë atij me testament.

Nëse dhuruesi ose testatori nuk ka vendosur ndryshe, kujdestari i posaçme duhet te ushtroje te drejtat dhe detyrat e tij, sipas dispozitave për administrimin te këtij Kodi.

Neni 280

Mbarimi i kujdestarisë se posaçme

Kujdestaria e posaçme mbaron kur pushojnë shkaqet për te cilat është vendosur. Mbarimi i kujdestarisë se posaçme behet me kërkesën e personave, sipas nenit 275 te këtij Kodi.

Neni 281

Masa urgjente

Përpara se kujdestari te marre përsipër funksionet e tij, i takon gjyqtarit qe, qofte kryesisht, qofte me kërkesë te prokurorit, te një te afërmi ose te çdo personi te interesuar, te vendose një kujdestar te përkohshëm ose te marre masa te tjera urgjente qe janë te nevojshme për mbrojtjen e te miturit ose për te ruajtur dhe administruar pasurinë e tij.

Inventari

Neni 282

Kujdestari, brenda 10 ditëve pasi ka marre njoftimin ligjor për emërimin e tij, duhet te procedoje me inventarin e pasurisë se te miturit. Inventari duhet te behet brenda 30 ditëve.

Me kërkesën e kujdestarit, gjyqtari mund te zgjasë afatin e mësipërm, nëse rrethanat e kërkojnë atë.

Neni 283

Inventari behet ne praninë e noterit, me pjesëmarrjen e kujdestarit dhe, nëse është e mundur, te te miturit qe ka mbushur moshën dhjete vjeç, si dhe ne praninë e dy dëshmitarëve te zgjedhur nga gjykata, mundësisht midis te afërmeve ose miqve te familjes. Gjyqtari mund te lejoje qe inventari te behet pa praninë e noterit, nëse vlera e supozuar e pasurisë nuk e kalon shumën 50 mije leke.

Inventari depozitohet pranë gjykatës.

Përmbajtja e inventarit
Neni 284

Ne inventar përfshihen pasuritë e paluajtshme, te luajtshme, kreditë dhe debitë dhe përshkruhen dokumentet, shënimet dhe shkresat e lidhura me gjendjen e aktivitetit dhe pasivitetin të pasurisë, duke iu përmbajtur formaliteteve të përcaktuara në Kodin e Procedurës Civile.

Neni 285

Nëse në pasurinë e të miturit ka ndërmarrje, shoqëri, shoqëri tregtare ose bujqësore, procedohet sipas legjislacionit përkatës për hartimin e inventarit të ndërmarrjes ose të shoqërisë dhe në përputhje me nenin 283 të këtij Kodi. Ky inventar depozitohet pranë gjykatës dhe i shtohet inventarit të përmendur në nenin 284 të këtij Kodi.

Neni 286
Administrimi nga kujdestari

Para se të bëhet inventari, administrimi i pasurisë nga kujdestari duhet të kufizohet në çështjet që, nga vete natyra e tyre, janë të ngutshme.

Neni 287

Pas inventarit, gjykata, me propozim të kujdestarit, vendos për vazhdimin e veprimtarisë, tjetërsimin ose likuidimin e ndërmarrjes, shoqërisë, shoqërisë tregtare ose bujqësore, që janë pasuri e të miturit, si dhe për mënyrat përkatëse dhe masat paraprake,

Gjate gjykimit, gjykata mund të lejojë funksionimin e përkohshëm të ndërmarrjes.

Neni 288
Pasuria e administruar nga kujdestari i posaçme

Kujdestari duhet të përfshijë në inventarin e pasurisë së të miturit edhe pasuritë, administrimi i të cilave i është dhënë një kujdestari të posaçme.

Nëse ky ka bërë një inventar të veçantë për këto pasuri, duhet t'i japë kopje kujdestarit, i cili e bashkon me inventarin e përmendur në nenin 284 të këtij Kodi.

Kujdestari i posaçme duhet t'i japë kujdestarit kopje të llogarive periodike të administrimit të pasurisë, përveçse kur disponuesi me testament ose dhuruesi e ka përjashtuar këtë.

Neni 289
Deklarimi i debive ose kredive të kujdestarit

Kujdestari që ka debi, kredi ose deklaramë të tjera kundrejt të miturit, duhet t'i bëjë të ditura para mbylljes së inventarit.

Kancelari i gjykatës ka detyrimin që ta pyesë lidhur me këto deklaramë. Në rast të inventarit të bërë pa pjesëmarrjen e kancelarit të gjykatës, kujdestari pyetet nga gjyqtari lidhur me aktin e depozitimit.

Në çdo rast, fakti i pyetjes ose deklaramë të kujdestarit duhet përmendur në inventar ose në procesverbalin e depozitimit

Neni 290
Mungesa e deklarimit

Kujdestari humbet çdo të drejte, ne qofte se, duke qene ne dijeni te kredisë ose te te drejtave te tij, nuk i ka deklaruar edhe pse është pyetur shprehimisht.

Kujdestari shkarkohet nga detyra kur, duke e ditur qe është debitor, nuk ka deklaruar borxhin e tij.

Neni 291
Depozitimi i parave, titujve dhe objekteve

Kujdestari duhet te depozitoje paratë, titujt e kredive te prurësi dhe objektet me vlere qe ekzistojnë ne pasurinë e te miturit pranë një banke ose instituti tjetër krediti, te përcaktuar nga gjykata, me përjashtim te rastit kur gjykata vendos ndryshe lidhur me ruajtjen e tyre. Kujdestari nuk është i detyruar te depozitoje shumat qe nevojiten për shpenzimet urgjente lidhur me te miturin.

Neni 292

Kapitalet e te miturit, me autorizim paraprak te gjykatës, mund te investohen nga kujdestari, ne rastet qe e shikon te përshtatshme dhe ne interes te te miturit.

Neni 293
Autorizimi i gjykatës

Kujdestari, pa autorizim te gjykatës, nuk mund:

- a) te blejë pasuri, përveç sendeve te luajtshme te nevojshme për përdorim nga i mituri, për ekonominë shtëpiake dhe për administrimin e pasurisë;
- b) te marre kapitale, te lejoje heqjen e hipotekave ose zgjidhjen e pengut, te marre përsipër detyrime, me përjashtim te rastit kur këto lidhen me shpenzimet e nevojshme për mbajtjen e te miturit dhe për administrimin e zakonshëm te pasurisë te tij;
- c) te pranoje trashëgimi ose te heqë dore prej saj, te pranoje dhurime ose leg, qe janë me barre ose me kusht;
- ç) te lidhe kontrata qiraje te pasurive te paluajtshme për një afat mbi 9 vjet ose qe ne çdo rast zgjasin me shume se 1 vit pasi i mituri ka mbushur moshën madhore;
- d) te ngrejë padi, me përjashtim te rasteve kur behet fjale për kallëzim te një punimi te ri ose te demit te mundshëm, te padive te posedimit, ose për nxjerrjen nga shtëpia te qiramarrësit, dhe te padive për kërkimin e fryteve ose për marrjen e masave konservative;
- dh) te tjetërsojë pasurinë e te miturit, përveç fryteve dhe te mirave te luajtshme qe dëmtohen lehtësisht;
- e) te krijoje pengje ose hipoteka;
- e) te filloje procedurën e pjesëtimit te pasurisë ose te ngrejë padinë përkatëse;
- f) te beje premtime dhe transaksione ose te pranoje marrëveshje.

Neni 294
Shitja e pasurisë

Ne autorizimin për shitjen e pasurisë, gjykata vendos nëse shitja duhet bere me ose pa ankand, duke përcaktuar ne çdo rast çmimin minimal.

Kur ne autorizim nuk është përcaktuar mënyra e shpërndarjes ose ri investimit te te ardhurave te realizuara nga shitja, këtë e vendos gjykata ne një autorizim te mëvonshëm.

Neni 295

Veprimet e kryera ne kundërshtim me nenet paraardhëse

Çdo veprim qe kujdestari kryen ne kundërshtim me ligjin është i pavlefshëm.

Kujdestari, i mituri, trashëgimtarët e tij ose personat qe kane interes, mund te kërkojnë pavlefshmërinë e veprimeve te kryera ne kundërshtim me Kreun I te Titullit V "Kujdestaria" te këtij Kodi.

Neni 296

Ndalimet për kujdestarin dhe kujdestarin e posaçme

Kujdestari dhe kujdestari i posaçme as me ankand nuk mund te bëhen blerës, drejtpërdrejt ose nëpërmjet personave te tjerë, te pasurisë dhe te te drejtave te te miturit. Ata nuk mund te marrin me qira pasuritë e te miturit pa autorizimin dhe masat mbrojtëse te vendosura nga gjykata.

Personat e përcaktuar ne nenin 295 te këtij Kodi mund te kërkojnë pavlefshmërinë e veprimeve te kryera ne kundërshtim me ndalimet e përmendura ne paragrafin e pare te këtij neni, me përjashtim te kujdestarit dhe kujdestarit te posaçme qe i kane kryer ato.

Neni 297

Shpërblimi i kujdestarit

Detyra e kujdestarit është pa pagese.

Gjykata, duke pasur parasysh madhësinë e pasurisë dhe vështirësitë e administrimit ose shërbimit për te miturin, mund t'i caktojë kujdestarit një kompensim te arsyeshëm nga pasuria e te miturit.

Nëse e kërkojnë rrethanat e veçanta, gjykata, pasi ka dëgjuar kujdestarin e posaçme, mund te autorizojë kujdestarin qe te caktojë si zëvendës te tij ne administrim, nen përgjegjësinë e tij vetjake, një ose me shume persona me pagese.

Neni 298

Mbajtja e kontabilitetit

Kujdestari duhet te mbaje kontabilitetin e rregullt te administrimit te pasurisë dhe t'i japë llogari një here ne vit gjyqtarit.

Gjyqtari mund t'ia nënshtrojë kontabilitetin e administrimit te pasurisë shqyrtimit vjetor nga ana e kujdestarit te posaçme ndonjë te afërmi ose një personi ne lidhje krushqie me te miturin.

Neni 299

Përgjegjësia e kujdestarit dhe kujdestarit te posaçme

Kujdestari duhet ta administrojë pasurinë e te miturit me kujdesin e një prindi te mire. Kujdestari detyrohet te shpërblejë te miturin për te gjitha demet qe i ka shkaktuar këtij ne kryerjen e parregullt te detyrës, ose për shkak te lënies pa arsye te detyrës se kujdestarit.

Te njëjtën përgjegjësi ka edhe kujdestari i posaçme, për aq sa lidhen me detyrat e tij.

Neni 300

Zëvendësimi i kujdestarit

Gjykata e heq kujdestarin dhe e zëvendëson atë me një tjetër kur vëren se ai shpërdoron te drejtat e tij, tregohet i pakujdesshëm në kryerjen e detyrës që, në mënyrë të tjera, ve në rrezik interesat e të miturit, si dhe kur vetë kujdestari kërkon largimin e tij për shkakë të arsyeshme. Kërkesa për zëvendësimin e kujdestarit mund të bëhet nga personat e interesuar ose prokurori.

Në këto raste gjykata dëgjon me parë pretendimet e kujdestarit.

Neni 301

Dorëzimi i pasurisë

Me mbarimin e kujdestarisë ose zëvendësimin e saj, kujdestari duhet të bëjë menjëherë dorëzimin e pasurisë së të miturit, sipas rastit, të miturit që është bërë madhor, trashëgimtarëve të tij ose kujdestarit të ri.

Brenda 2 muajve nga çasti i mbarimit ose zëvendësimit, kujdestari i paraqet gjykatës llogarinë përfundimtare të administrimit të pasurisë.

Gjykata, kur ka shkakë të arsyeshme, vendos shtyrjen e dorëzimit të llogarisë të këtij afati.

Neni 302

Miratimi i llogarisë

Gjykata thërret kujdestarin e posaçme, të miturin që ka mbushur moshën madhore, nëse është rasti kujdestarin e ri dhe, në rast të vdekjes së të miturit, trashëgimtarët e tij, për të shqyrtuar llogarinë dhe për të bërë vërejtjet përkatëse.

Nëse nuk ka vërejtje dhe parregullsi ose mangësi në llogari, gjykata e miraton atë. Kundër vendimit të gjykatës mund të bëhet ankim nga kujdestari ose nga personat e tjerë të parashikuar në paragrafin e parë të këtij neni.

Neni 303

Parashkrimi i padive për kujdestarinë

Padite e të miturit kundër kujdestarit dhe ato të kujdestarit kundër të miturit, për kujdestarinë, parashkruhen brenda 5 vjetëve, pasi i mituri ka mbushur moshën madhore ose ka vdekur.

Nëse kujdestari ka paraqitur llogarinë përpara se i mituri të mbushë moshën madhore ose përpara vdekjes, afati fillon nga data kur gjyqtari ka marrë vendim mbi llogarinë.

Dispozitat e këtij neni nuk zbatohen për padinë e pagimit të diferencës që rezulton nga llogaria përfundimtare.

Neni 304

Ndalimi i marrëveshjes para miratimit të llogarisë

Midis kujdestarit dhe të miturit që ka arritur moshën madhore nuk mund të bëhet asnjë marrëveshje përpara miratimit të llogarisë së paraqitur nga kujdestari.

I mituri që ka arritur moshën madhore, trashëgimtarët e tij ose ata që kanë një interes të ligjshëm mund t'i drejtohen gjykatës për të kërkuar pavlefshmërinë e marrëveshjes së bërë, sipas paragrafit të parë të këtij neni.

Neni 305

Regjistri i kujdestarisë

Ne regjistrin e kujdestarisë, që ndodhet pranë gjykatës, nën përkujdesjen e kancelarit të gjykatës, regjistrohen vendosja dhe mbarimi i kujdestarisë, përjashtimi ose shkarkimi nga detyra i kujdestarit ose kujdestarit të posaçme, rezultatet e inventarëve dhe të llogarive, raportet vjetore të përcaktuara në nenin 302 të këtij Kodi dhe të gjitha masat që sjellin ndryshime në statusin vetjak ose pasuror të të miturit.

Për vendosjen dhe mbarimin e kujdestarisë, kancelari i gjykatës njofton brenda 10 ditëve nëpunësin e gjendjes civile për të bërë shënimin në aktin e lindjes së të miturit.

Neni 306

Mbarimi i kujdestarisë

Kujdestaria mbaron kur fëmija:

- a) behet madhor;
- b) vdes;
- c) fiton zotësinë për të vepruar me martesë.

KREU II

KUJDESTARIA MBI PERSONAT QË U ESHTE HEQUR OSE KUFIZUAR ZOTESIA PËR TË VEPRUAR

Neni 307

Gjykata, në vendimin për heqjen ose kufizimin e zotësisë për të vepruar, cakton dhe kujdestarin për personin që i hiqet ose i kufizohet zotësia për të vepruar.

Neni 308

Dispozitat e kujdestarisë për të miturit zbatohen edhe për kujdestarinë e personave, të cilëve u është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar, përveçse kur parashikohet ndryshe në këtë Kod.

Neni 309

Kujdestari i personit, të cilit i është hequr zotësia për të vepruar, përfaqëson dhe administron pasurinë e tij, ashtu si prindi përfaqëson dhe administron pasurinë e të miturit që nuk ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç.

Kujdestari i personit, të cilit i është kufizuar zotësia për të vepruar, jep pëlqimin dhe administron pasurinë e tij, ashtu si prindi jep pëlqimin dhe administron pasurinë e të miturit që ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç.

Neni 310

Kujdestari i personit, të cilit i është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar, detyrohet të kujdeset për personin dhe sidomos për mjekimin e tij.

Neni 311

Te miturit qe ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç dhe ndodhet nen përgjegjësinë prindërore, kur i hiqet zotësia për te vepruar, nuk i caktohet kujdestar, por vazhdon te jete nen kujdesin e prindërve, si i mituri qe nuk ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç. Kur i mituri behet madhor dhe nuk i është kthyer zotësia për te vepruar, gjykata i cakton një kujdestar, qe mund te jete një nga prindërit ose një person tjetër.

Neni 312

Te miturit qe ka mbushur moshën katërbëdhjetë vjeç, kur ndodhet ne kujdestari dhe gjate kësaj kohe i hiqet zotësia për te vepruar, gjykata i cakton një kujdestar te ri ose vendos qe kujdestari i tij te mbaje përsëri këtë detyre.

Neni 313

Kujdestaria mbi personin, te cilit i është hequr ose kufizuar zotësia për te vepruar, pushon kur kjo zotësi i është kthyer me vendim te gjykatës.

TITULLI VI DISPOZITA KALIMTARE

Neni 314

Kodi i Familjes i Republikës se Shqipërisë zbatohet për marrëdhëniet juridike te krijuara pas hyrjes ne fuqi te tij.

Neni 315

Bashkëpronësia e bashkëshortëve, e krijuar para hyrjes ne fuqi te Kodit te Familjes, mund te ndryshoje me marrëveshje te bashkëshortëve, sipas dispozitave te këtij Kodi.

Pasuria qe fitohet nga bashkëshortët pas hyrjes ne fuqi te këtij Kodi, rregullohet nga ky Kod edhe për bashkëshortët qe kane lidhur martese para hyrjes ne fuqi te tij.

Neni 316

Për afatet e parashkrimit te padisë, qe kane filluar te ecin para hyrjes ne fuqi te këtij Kodi, por qe nuk janë plotësuar sipas dispozitave te mëparshme, zbatohen dispozitat e këtij Kodi.

Neni 317

Çështjet qe janë ne gjykim ne datën e hyrjes ne fuqi te këtij Kodi gjykohen sipas Kodit te mëparshëm, derisa vendimi te marre forme te prere.

Neni 318

Me hyrjen ne fuqi te këtij Kodi, shfuqizohen Kodi i Familjes, i miratuar me ligjin nr.6599, date 29.6.1982, dispozitat e ligjit nr.7650, date 17.12.1992 "Për birësimin e te miturve nga shtetas te huaj dhe për disa ndryshime ne Kodin e Familjes" qe vijnë ne kundërshtim me këtë Kod, nenet 86 e 87 te Kodit Civil, miratuar me ligjin nr.6340, date 26.6.1981, si dhe nenet 358-368 e 384 te Kodit te Procedurës Civile, te miratuar me ligjin nr.8116, date 29.3.1996.

Neni 319

Ky ligj hyn ne fuqi gjashte muaj pas botimit ne Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekret nr.3837, date 17.6.2003 te Presidentit te Republikës se Shqipërisë, Alfred Moisiu